

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

5 · 81

maj

SOCIALMEDICIN · MILJÖFRÅGOR · HANDIKAPP

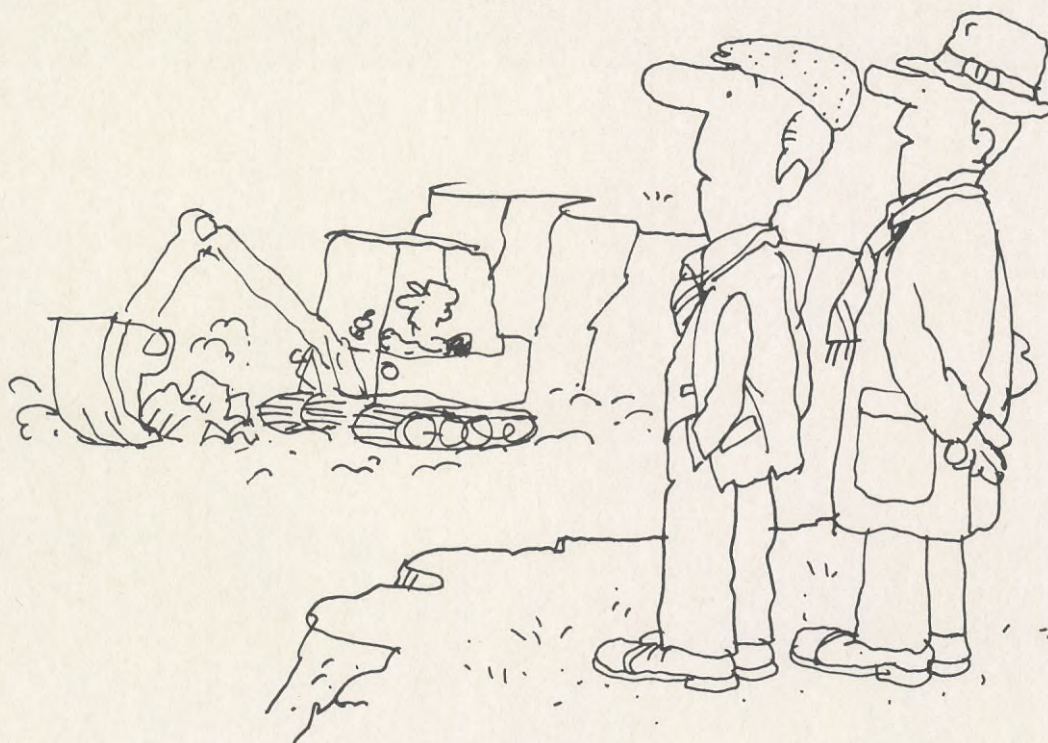

Tidskrift för Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

pris 5:—

- Om det inte var för den där grävskopan hade tolv man med spadar kunnat göra jobbet.
- Ja, men om det inte var för de där spadarna hade 200 män med teskedar kunnat göra det.

Ny teknik kan nästan alltid upplevas på två sätt. Som en möjlighet. Eller som ett hot. Sådana funderingar är vanliga nu när många företag skaffar datorer.

Men det ingår alltid i förutsättningarna när man investerar i datorer att man inte får säga upp människor hur som helst. Istället satsar man på utbildning av de som tidigare gjorde datorns jobb. Det är ofta ett bra tillfälle att skaffa sig intressantare arbetsuppgifter. Många får lära sig att sköta datorer istället.

Somliga säger att det är tråkigt att deras företag skaffat datorer. Men om man frågar dem om de hellre vill ha det som förut, svarar de allra flesta: Nej, aldrig i livet!

Med datorernas hjälp kan varje människa utföra sitt arbete effektivare än någonsin tidigare. Visst går det att ersätta datorerna med teskedar och manuellt arbete, men om vi använder dem på rätt sätt har vi alla möjligheter att slippa. Och få tid till intressantare arbeten istället.

IBM

IBM SVENSKA AB, 163 92 STOCKHOLM

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 5 1981 årgång 44

Ansvarig utgivare: Tord Axelsson
Redaktör: Lars-Erik Hult

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm
Postadress: Box 3196,
103 63 Stockholm
Telefon 08-23 15 30
Postgiro: 90 00 11 - 8

Tryckeri:

Axlings Tryckeri AB,
Södertälje

Prenumerationspris:

Helår 45.—, Medlemspren. 25.—.

UR INNEHÅLLET:

Om våra träd och buskar
Sid. 4

Nu närmar vi oss!
Både Hjärtats Dag
och våren
Sid. 7

Möjligheterna att
förebygga död
Sid. 8

Behövs centralisering
av hjärtkirurgi på barn?
Sid. 10

Dagligt slit i
Casablanca
Sid. 12

Hänt sen sist
Sid. 14

Allergi allt vanligare!
Sid. 16

Bildkruss
Sid. 17

RHL-information
Sid. 18

Omslag: Enligt tillförlitliga rapporter har våren också kommit till fjällvärlden. Och då måste det ju vara på riktigt. Förhoppningsvis. Foto: Claes Wahlström.

Politik? Javisst!

Sysslar Status med politik? Tar Status politisk ställning i vissa frågor? Ibland händer det att någon i läsekretsen undrar. Hur ligger det till egentligen?

Svaret är ja! Status följer uppmärksamt det politiska skeendet och framför också bestämda åsikter. Ibland så bestämda att ett och annat statsråd ringer och klagar.

Men man måste vara på det klara med att det hela tiden rör sig om socialpolitik och därmed också handikappolitik. Därför vill jag ännu en gång med kraft understryka att Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka är en partipolitiskt obunden organisation. Allt enligt de stadgar som gällt i över fyrtio år.

Däremot ser vi inom förbundet det som vår självklara skyldighet att slå vakt om våra medlemmars rättigheter, att värna om jämlikheten i ett samhälle för alla.

I dag är det som bekant illa beställt med jämlikheten. Något som också bestyrks med kalla, obevekliga siffror av Statistiska Centralbyrån. Handikappade och sjuka är generellt fattigare och har det sämre ställt än den övriga befolkningen. Och de flesta torde inse att vi hade haft det ännu sämre, om inte RHL och den samlade handikapprörelsen ställt krav på likaberättigande.

Vi kommer också i fortsättningen att uppmärksamt följa vad som händer inom socialpolitiken. Och vi kommer liksom tidigare att framföra åsikter — positiva eller negativa — oberoende av vilket eller vilka partier som sitter i regeringsställning. Som tidigare skall vi också informera om de olika partiernas ställningstaganden i socialpolitiska frågor.

Allt detta därför att det är vår plikt mot medlemmarna att redogöra för vad som händer på maktens arenor. Alla har ju inte tid och tillfälle att ibland se de stora elefanterna dansa. Därmed är jag övertygad om att alla inser skillnaden mellan socialpolitik och partipolitik. Det senare ägnar vi oss inte åt i Status spalter.

Tord Axelsson

Sagt, tyckt, trott och tänkt om våra träd och buskar

Av Sture Wahlström

Sverige är — eller har åtminstone en gång varit — ett mycket skogrikt land. Mer än halva land-arealen täcks fortfarande av skogar, vilka emellertid uttunnats betänkligt under senare årtionden. Med andra ord: arealen är bibehållen, men kubikinnehållet har minskat.

Artrikedomen har dessbättre inte minskat. Vi har massor av olika slags träd och buskar att beskåda. Vi kan betrakta dem ur nyttopunkt, begrunda deras skönhetsvärden, häpna över deras växtkraft osv.

Ja, vad allt finns det inte att säga och tycka om träd. Skogen kan ingen svensk undvara; en trakt helt utan träd har han svårt att finna sig till rätta i — om man undantar områdena ovan trädgränsen, som ju är fascinerande på sitt alldeles speciella sätt.

Gran och tall är de träd vi har mest gott om. I de stora och täta granskogarna vandrade förr huldror och vitror omkring. Tusentals kolare, timmerhuggare och bärplockare påstod sig ha sett dem. Ja, det finns än i denna dag folk ute i bygderna som tror på dessa väsen.

Vid granens rot påstods också varulven ha vissa konster för sig, och vampyren,

detta från asiatiska trakter inkomna missfoster, troddes alltid pusta ut under någon gran när han, mätt och däst av sovande människors blod vaggade tillbaka till sin av högre makter förbannade grav.

Den i Sverige inte så vanliga idegranen skall en gång, enligt vissa skrifter, ha stått "mannavördad i Balders lundar". Detta måste dock vara en efterkonstruktion, eftersom idegranen först tämligen sent anses ha blivit inhemsk i vårt land.

Farligt bryta upp tallrötter

Att tallen någonsin skulle ha blivit gudahelgad finns det inga övertygande belägg

för. Detta hindrar dock inte att ensamväxande och mer eller mindre besynnerligt formade tallar blivit föremål för viss dyrkan. På sina håll var allmogen rädd för att bryta upp tallrötter; man riskerade att mista sina kreatur på kuppen.

Vördad redan i hednatid var björken med sin ljusa och friska grönska. Legenderna om den är legio. Hängbjörken trodde man hade stått i närheten av Frälsarens kors och sörjt så djupt att dess grenar sloknat, medan däremot dvärgbjörken lånade sig till det gissel varmed världsförsonaren hudflängdes och härför fick till straff att förkrympt och undanskymd

smuga utmed marken.

Även aspen hölls länge helig både i Norden och på andra håll. Ganska allmänt spridd var tron att Jesu kors varit av aspträ, vilket skulle förklara varför trädets löv alltid darrade.

Till de heliga träden hör också boken. Den ansågs ha stor läkekraft, och så kunde den förutsäga vådret för den kommande vintern. Härom vittnar den här gamla versen:

*Om vintern bliver kall eller blid,
det lär dig alla helgons tid.
Till ett bokträd i skogen gack,
hugg där ett tvet med mycken tack.
År spånen våt som du där högg
stor vinter kommer på din rygg;
är det tvet torrt, det kan du se,
blid vinter du då tager vid.*

Sjöjungfrur dansade under lindarna

Mest hyllad i saga och sång har nog linden blivit. Där den förekom ensam troddes den vara skyddad av något andeväsen och i vissa trakter troddes det att skogsfrun hade tagit en sådan lind under sitt speciella beskydd.

Ibland brukade, heter det i ett otal sägner och sagor, sjöjungfrur gå i land för att dansa på ängarna, men fanns det en lind i närheten föredrog de ofta att svänga om i skuggan under dess grenar.

Enligt legenden skall Judas Iskariot ha hängt sig i en lind, och för Ahasverus, den vandrande juden, får dygnet 25 timmar varje gång han oförhappandes råkar passera under en lind.

● Rönnen var tidigt föremål för diverse mer eller mindre vidskepliga spekulationer. Särskilt flygrönnen, d v s de små teningar som via fåglar eller med vinden hamnat på tak eller i bergsskrevor, troddes ha underbara egenskaper. Att gå omkring med ett litet stycke flygrönstrå i munnen ansågs skydda mot mycket ont.

Sin största betydelse hade nog flygrönnen som slagruta, när det gällde att upptäcka förborgade skatter. I en gammal handskrift från 1600-talet står det att flygrönnen för dylikt ändamål skall brytas klockan 12 natten före vårfrudagen. Järn eller stål får inte komma vid kvisten, liksom det inte heller under hembärningen duger att tappa den på marken.

● Eken har sedan uråldriga tider setts som en stor fara för trollen. Om ett troll satte sig under en ek, hände det att åskan slog ned i den även om himlen var molnfri! Under ekar som behöll sina löv längre än andra, troddes vita ormar bygga bon.

Älvorna dansade gärna nattetid under lummiga ekar. En hel del gott folk trodde sig ha kunnat se upptrampade gångar efter dem. Även ekollonen hade sin stora betydelse, inte bara som förträfflig grismat, utan också för beredning av hälsobringande dekokter.

Ygdrasil, världsträdet

Asken spelade som bekant en viktig roll i asaläran. Ygdrasil, världsträdet, var en ask, "skapelsens största planta", som med sina tre rötter famnade människors och gudars, jättars och Hels boningar. Under var och en av rötterna fanns en brunn: Underbrunnen, ur vilken ödets disor, norrnorna från Jättehem, öste vatten; Vishetsbrunnen, Mimers källa, där Allfadern satte sitt ena öga i pant för en dryck vatten, samt Vergelme med sina tolv floder. Där vistades den på världsasken gnagande ormen Nidhögg.

Trädets grenar övertäckte allt skapat och nådde högre än himlen. Från dess evigt gröna krona strömmade dagg ned i Midgårds dunkla dalar. I toppen bodde en väldig örn och mellan honom, dagens sinnbild, och Nidhögg, nattens, löpte ekorren Ratatosk upp och ned för stammen som budbärare medan gudarna höll ting i trädets skugga.

Naturligtvis var asken också ett läketräd. Bland annat ansågs vissa spånor från den kunna stilla blodflöde.

● Alen har inte varit föremål för gudomlig dyrkan, men däremot har den använts för utförande av allehanda trollkonster. De gamle hade sina alestavar, på vilka fanns inristade vissa tecken och märken, övergjutna med den röda saften av trädets tuggade bark. Under häxprocesserna i Dalarna blev åtminstone en kvinna dömd och bränd därför att hon befanns vara ägarinna till en sådan stav.

När enbären mognar blir flickorna gifta

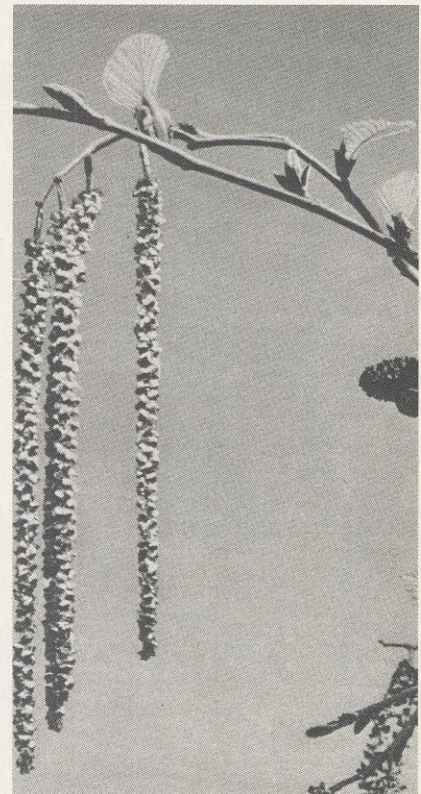
En en är ju egentligen bara en buske, men ibland når den imponerande trädhöjd, särskilt i syd- och mellansvenska trakter. Den inte bara luktar gott, utan är också en nytoväxt av rang. Tänk bara på enrisrökt fläsk och dito böckling. Den har varit bonden till mångfaldig nytta. Bären, barken, barren, veden och rotsaften har kommit till användning i en mångfald sammanhang.

Enen ser lite dystert ut där den står i backarna — och naturligtvis har detta föranlett folk att tro på ett samband med vissa onda andar. En del sådana tänktes sitta fjättrade vid enens stam, och därför kunde det vara förenat med vissa risker att hugga ned en enebusk. Även i ordstavsfloran finns enen med: "När alla enbär mogna bli alla flickor gifta." Hur man kommit fram till en sådan övertygelse ter sig minst sagt svärbegripligt.

Så något om hasselbusken och dess nötter. I flera gamla landskapslagar fanns särskilda stadganden om hasselns fredande. Enligt Skånelagen fick var och en vid passerandet av en hasselskog äta så mycket nötter man önskade — men medtogs mer än som rymdes i handen var man hemfallen till böter!

Dvärgbjörk

Blommande al

Hasselbusken har varit mycket i ropet för undergörande egenskaper. Med hjälp av en hasselkvist trodde man sig bli kunna framleta nedgrävda skatter och med hjälp av nöten kunde man göra sig osynlig — förutsatt att man behärskade de rätta besvärjelseorden.

Margareta-dagen är sedan gammal särskilt ominös för nöterna. Om regn faller den dagen så kan nöterna helt fördärvas. Därav kommer det gamla uttrycket: "Greta väter i nöten." Dagen var för övrigt utmärkt med en nöt på den gamla runstaven.

● Till mängden av buskar hör flädern. Gamla tiders allmoge högg ogärna ned den. I flädern bodde, trodde man, en gudomlighet. Hyllefrun, i Danmark Hyllemor, och till henne offrade man genom att hålla ut nysilad mjölk.

Nyponbusken

Så till sist något om törnet eller nyponbu-

sken. I södra delen av landet, särskilt i Skåne, tycks törnbusken ha stått högt i helgd. I en anteckning från år 1860 berättas att vid Karleby i Harjagers härad fanns en helig törnbuske, som ingen vågade att på minsta sätt ofreda. Den hade, heter det, "stått orörd sedan urminnes tider".

I Nicolovius' berömda verk "Folklivet i Skytts härad" står det att "den yxa fick vara mycket stälad, som skulle våga avkvista dessa buskar. Merendels föll den person, som fört den, i någon svår sjukdom kort därefter."

Höll man en törnkvist över en döende så blev denne fördömd. Berättelser härom kommer dels från Skåne och dels från Danmark.

Dioscorides rekommenderade rosenblad mot många sjukdomar, och efter honom har indikationerna ytterligare vidgats. Safte av nyponskal har i folkmedicinen använts mot vårtrötthet och som urindrivande medel. Och alla vet vi ju att nypon-soppa är både god och hälsosam.

Nyponrosens doft beskrivs av flertalet experter som utsökt.

Björken i vårtid

I skogens pelarsalar

Vi behöver både det ljusa och det mörka

Träden och buskarna är många här i landet. De här nämnda utgör bara ett litet fåtal, men de är för oss alla välbekanta.

Den nordiska urskogen, trolls skogen, är ju tyvärr ett minne blott, men för den som äger den rätta nyfikenheten och upptäckarlusten finns det ändå oändligt mycket att uppleva och lägga på minnet.

Skogen är — även i vårt krassa lönsamhetstidevarv — full av intressanta fakta och kuriositeter. Och på köpet får vi mystiken och poesin. Vi kan förnimma bruset från livets urkällor, känna en svärdefinierbar befrielse och lyckokänsla, men kanske också något av urskräcken bland

*... stora lörvoga, lavoga granträd,
mörka, flaroga, barroga, mossiga, blåsiga
tallar,
kragoga, krokota, skyhöga gamla fall-
tande furor ...*

som Urban Hjärne skriver om i skådespelet "Rosamunda".

Både det ljusa och det mörka möter oss i skogen — och vi är i behov av bådadera. ●

**Rökfria
resor**

NU NÄRMAR VI OSS!

Ja, det är så sant som det är sagt! Nu närmar vi oss HD-starten med stormsteg och även våren, om man får vara lite huvudstadsoptimistisk! Redan den första april kunde ni sätta i gång med Hjärtats Dag, även om de flesta avvaktade något, skriver Nils-Olof Westberg och Bo Månsson i ett upprop.

Vi har fått in en del anmälningar, men inte alls så många som vi hade väntat oss och hoppats på. Troligen beror det på att ni väntar med att skicka in datum tills ni vet det bestämt. Och många av er ska göra HD-insatsen till hösten — och dit tycker man ju av lättförklarliga skäl att det är långt.

HD-utställningen i nytt utförande

Ja, vi bör kanske på en gång tala om att det inte kommer några nya affischer, men att vi har låtit trycka upp 150 nya utställningssatser, eftersom de gamla på många håll inte är kompletta och/eller förstörda. Denna gång är utställningen gjord i fyra avdelningar om tre affischer i varje. En komplett utställning omfattar alltså nu 12 affischer. De fyra avdelningarna är:

- 1) Förbundets allmänna verksamhet och målsättning
- 2) Förbundets och föreningarnas organisation
- 3) Vårt hjärta
- 4) Vår lunga

Observera att gamla affischer, som ni har kvar ifrån tidigare utställning, inte ska slängas bort. De kan säkerligen komma till användning i något sammanhang under året — även utanför Hjärtats dag.

Vikskärmar...

Några föreningar har hört sig för om inte förbundet kan framställa vikskärmar. Kostnaderna är dock så höga att vi inte anser det ekonomiskt vettigt att ta fram de 120 samt 20—30 i reserv som skulle behövas. För den förening som absolut vill ha vikskärmar rekommenderar vi en kontakt med RIKSUTSTÄLLNINGAR. Där kan

Fotnot: Genom ett tekniskt missöde kom inte den nya symbolen helt till sin rätt i vissa exemplar av Status förra nummer. Därför upprepar vi den nya utformningen.

man köpa en sammanhängande serie vikskärmar (fyra skärmar vikta tre gånger) för ca 500 kr. Men varför inte höra sig för med ABF, biblioteket på orten, skolan, museet osv — det finns säkert nästan där ni får låna vikskärmar, om ni behöver sådana.

Hjärtats Dag-affischer

Dem har vi skickat ut 25 stycken av till varje förening. Dessa trevliga affischer, som kan hängas upp nästan överallt, har fått en mycket trevlig "dekal", "streamer" — eller varför inte säga remsa — placerad snett över sig, på vilken det står att nu är vi mitt uppe i

Det Internationella Handikappåret

Och eftersom det är det viktigaste året någonsin, nästan, för handikapprörelsen förväntar vi oss att samtliga föreningar någon gång gör någon aktivitet i det internationella handikappårets anda. Det vore väl katten också om vi inte inom vårt förbund skulle kunna visa vad vi duger till! Ta gärna kontakt med de olika HCK-kommittéerna runt om i landet även om det inte skulle bli en utpräglad Hjärtats Dag-aktivitet.

I nästa nummer återkommer vi med en utförlig redogörelse för aktiviteterna i Göteborg.

Jan Malmsjö underhåller på Hjärtats Dag i maj

När Hjärtats Dag arrangeras i Folkets hus kommer Jan Malmsjö att svara för underhållningen. Den nyheten serverades deltagarna i Hjärt- och Lungsjukas förening vid årsmötet. Föreningen ska också göra PR för sig i en monter under Expo Norr-veckan, skriver Länstidningen i Östersund.

Två utlandsresor planeras, den ena till Trondheim 16—17 maj och den andra till Bulgarien någon gång under eftersommaren.

Ordförande Sven Widegren var i sitt anförande orolig för den åtstramningspolitik som pågår. Handikappade drabbas särskilt hårt när både medicin och läkarbesök blir dyrare.

Ledamoten i Östersunds kommuns handikappråd, Edvin Backman, efterlyste större aktivitet från medlemmarnas sida.

— Får vi inte veta era problem kan vi inte hjälpa till, sa han.

Valet av styrelsen var snart avklarad, då det blev omval på de flesta posterna. Styrelsen fick följande utseende: Ordförande Sven Widegren, kassör Gunnar Lögberg.

Övriga ledamöter: John Gärdin, Per-Emil Eriksson och Edvin Backman.

Klubbmästare: Margareta Gärdin och Hadar Dahllöw. Studieorganisatör: Mia Nyman. Reseorganisatör: Ingvar Enevärn. Revisorer: John L. Westvall och Birger Berggren med Erik-Ando Edlund och Bertil Wiberg som ersättare.

Stugfogdar och materialförvaltare: Ingeborg Backman och Ingeborg Widegren. Ombud för tidningen Status: Sven Widegren. Kontaktman med press och radio: Edvin Backman.

Före årsmötet underhöll Nisse Eriksson och Bernhard Sellberg med musik. Under supén bjöds medlemmarna på sång och lek av Wivi-Ann Broman.

Kvällen avslutades med dans till musik av Wille Nilssons trio.

**Rökfria
resor
minns man
bäst**

Möjligheterna att förebygga död i åldern 15—64 år

Under en 5-årsperiod avled 231 personer i åldern 15—64 år i Tierps kommun. Största dödsorsaksgrupperna var cirkulationsorganens sjukdomar, tumörer och våldsam död. Vid studium av möjligheterna till förebyggande insatser i gruppen våldsam död framstår alkoholmissbruket som viktigt att komma till rätta med. Genomgången av lungcancerfallen och mammarcancerfallen däremot resulterade i pessimism i fråga om individuella profylaxmöjligheter. I gruppen cirkulationsorganens sjukdomar utgör akut dödande hjärtinfarkt en betydande andel. Möjligheterna här till profylax bedöms vara av mera generell natur i samhället med åtgärder riktade mot de sk riskfaktorerna. För studien som redovisas i *Läkartidningen*, svarar Björn Smedby, professor i hälso- och sjukvårdsforskning, medicinska forskningsrådet, socialmedicinska institutionen, Uppsala och Hans Åberg, docent, överläkare, medicinkliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala. Här följer ett sammandrag.

I dödsorsaksstatistiken använder man sedan länge begreppet underliggande dödsorsak för att beteckna den sjukdom eller skada som startade kedjan av händelser som ledde till en persons död. Inom WHO har internationella överenskommelser träffats om reglerna för hur valet av underliggande dödsorsak skall ske. De återfinns i den internationella sjukdomsklassifikationen.

Anledningen till att man stannat för att basera dödsorsaksstatistiken på den underliggande dödsorsaken och inte på den omedelbara är att det ur preventionssynpunkt är angeläget att få veta hur den dödligt förloppande sjukdomsprocessen startade. Ju tidigare i orsakskedjan man kan gå in med preventiva åtgärder, desto större möjlighet har man att lyckas.

Eftersom det är svårt att finna goda mått på hälsa använder vi ofta dödlighet och dödsorsaksstatistik som indirekta hälsomätare även när syftet är preventivmedicinskt. Rutstein och medarbetare har myntat begreppen "unnecessary disease", "unnecessary disability" och "unnecessary, untimely death". Dessa forskare har gått igenom de internationella sjukdomsklassifikationens diagnosförteckning och för varje diagnos angivit om något av de nämnda begreppen är tillämpligt. När man studerar ett lands aktuella dödsorsaksstatistik mot denna bakgrund har man en viss möjlighet att bedöma sjukvårdens effektivitet. Om hälso- och sjukvården misslyckas med att få bort en dödsorsak som bedöms möjlig att förebygga kan detta användas som en indikator på bristande effektivitet.

Vi har gjort en mera individorienterad bedömning av möjligheterna att förebygga död i vuxen, arbetsför ålder. Sådana studier bör vara av värde som underlag för inriktningen av samhällets preventiva åtgärder.

Alla som dött under åren 1972—1976 i åldern 15—64 år och var bosatta i Tierps kommun ingår i studien. Skälet att avgränsa materialet var att se på dödsfallen i vuxen arbetsför ålder, där det ter sig särskilt viktigt att studera preventionsmöjligheterna. Sammanlagt rör det sig då om 231 döda, av vilka 147 (64 proc) är män. Invånarantalet i kommunen var vid 1976 års slut 20 779 personer.

De tre helt dominerande dödsorsaksgrupperna är i turordning: cirkulationsorganens sjukdomar, tumörer och "våldsam död". De svarade tillsammans för 82 proc av samtliga studerade dödsfall. Denna rapport kommer att behandla dessa tre huvudgrupper.

Samtliga avlidna individers eventuella journaler från öppen vård i Tierp och slutenvård i Uppsala har genomgåts.

Cirkulationsorganens sjukdomar

Den största underavdelningen till cirkulationsorganens sjukdomar är ischemisk hjärtsjukdom, och i denna grupp dominerar de akuta hjärtinfarktarna. Journalerna för personer med hjärtinfarkt har genomgåts med tanke på förekomsten av prodromalsymtom som angina pectoris och av vissa sk riskfaktorer för ischemisk hjärtsjukdom. I en liten delgrupp med lungembolier har förekomsten av predisponerande faktorer som östrogenmedicinering och långvarig sjukdom särskilt efterforskats.

Tumörer

När preventiva åtgärder diskuteras i fråga om tumörsjukdomar är det framför allt gynekologisk cancer, mammarcancer och lungcancer som brukar uppmärksammas. De två senare tumörformerna har här studerats, så långt det varit möjligt, med tanke på dels väntetiden innan patienterna bestämt sig för att söka läkare sedan symtom

uppträtt eller patienten känt en "knöl i bröstet", dels väntetiden inom sjukvårdsapparaten sedan patienten vänt sig dit. Gruppen med gynekologisk cancer omfattar endast ett fall och utelämnas därför.

Våldsam död

I denna grupp "våldsam död" har särskild hänsyn tagits till olika predisponerande faktorer vid olyckstillfället, t ex alkohol- eller tablettpåverkan. Vid suicid har undersökts om tidigare sjukvårdskontakter funnits och i vad mån journalhandlingarna antyder psykisk sjukdom eller annat som orsak till dessa självmord.

De rättsmedicinska utlåtandena innehåller ofta bestämningar av halten alkohol och läkemedel i olika organ. Sådana rapporter verifierar då de uppgifter som man kunnat erhålla i förhörprotokoll med anhöriga, grannar etc. Genom socialvårdsmyndigheterna har vidare undersökts i vilken utsträckning de personer som dött en våldsam död varit kända för alkoholproblem.

Cirkulationsorganens sjukdomar

Av alla dödsfall under denna rubrik dominerar undergruppen ischemisk hjärtsjukdom, nämligen 54 fall av totalt 77. Som väntat var det en manlig dominans — i 44 av dessa 54 fall rörde det sig om män. Fyra av dem som dog i akut hjärtinfarkt utanför sjukhus hade tidigare haft infarkt, och i ett av fallen förekom dessutom svår angina pectoris under det sista året.

Det går ej att retrospektivt kartlägga riskfaktorn hypertoni i detta material. Det går ej heller att från journalerna, vanligtvis då öppenvårdsjournal, få några tillförlitliga uppgifter om hur man försökt åtgärda övriga riskfaktorer vid sidan av högt blodtryck (t ex rökning och lipidrubbingar).

Lungemboli förekom som dödsorsak i

tre fall. I ett av dessa hade en postmenopausal kvinna, östrogenpreparat. Ytterligare en kvinna, som emellertid blev kodad som död i tumor på grund av att hon opererades för en benign tumör, dog i lugnemboli och hon hade östrogenpreparat i kontraceptivt syfte.

Tumörer

Mammacancer förekom i 12 fall. I övriga fall, utom där man i ett fall retrospektivt ej kunnat fastställa hur lång patientens väntan varit, är väntetiden kort, ca 3—5 veckor. I några fall är väntan ännu kortare.

Beträffande den andra studerade tumörformen, lungcancer, gjordes samma typ av beräkning. Sammanlagt förekom åtta lungcancerfall — sex rökare, en icke rökare; den åttendes tobakskonsumtion är inte känd från journalhandlingarna. I sju av fallen tillåter den retrospektiva journalgenomgången en relativt god överblick av tiden kring insjuknandet. Tiden som sjukvårdsapparaten tagit på sig innan dessa cancerfall åtgärdats har genomgående varit mycket kort.

Våldsam död

Till gruppen "våldsam död" fördes 44 fall. Sammanlagt var sex personer kända för alkoholmissbruk i socialvårdsregistret, av vilka fyra i gruppen självmord.

I minst hälften av alla fall förekom alkohol, och i samtliga fall — med ett undantag — var alkoholconcentrationen mycket hög. Högsta halten var 4,2 promille, men flera ligger mellan 3 och 4 promille.

I undergruppen självmord förekommer också alkohol i några fall, men här dominerar inte oväntat psykiatriska diagnoser. Men det finns även tre fall där somatiska besvär angetts som bidragande orsak. I två av dessa fall rörde det sig om smärre somatiska åkommor, och uppgifter där från journalanteckningar eller polisens diskussion med anhöriga tydde ej på psykiatriska besvär. Det återstående fallet var en långvarig tuberkulös sjukdom i kombination med svår depression.

Diskussion

I en studie över om förebyggande åtgärder varit möjliga för att hindra död hos individer i vuxen och arbetsför ålder är det rimligt att man i första hand riktar in sig på de stora dödsorsaksgrupperna. Vi har dessutom funnit skäl att ytterligare begränsa studien till att omfatta bara delar av de två största dödsorsaksgrupperna, detta beroende på svårigheter att retrospektivt få nödvändiga uppgifter från journaler. Även om åldersfaktorn kan vara av betydelse för preventionsmöjligheterna inom det studerade åldersskiktet, har vi inte funnit det meningsfullt att redovisa åldersfördelningar i de små delmaterial det här rör sig om.

I fråga om cirkulationsorganens sjukdomar är ju den helt dominerande gruppen de akuta infarktterna. En stor andel av de

drabbade dör utanför sjukhus, och de övriga dör på sjukhus trots alla moderna resurser, inkluderade intensivövervakning. Möjligheten till individuell prevention i detta skede är naturligtvis begränsad och berörs inte heller mera här, liksom ej heller de åtgärder som vidtagits mot individernas eventuella riskfaktorer, eftersom journalerna ej tillåter sådana studier. Där emot måste naturligtvis i detta sammanhang påpekas möjligheten till en minskad förekomst av koronarsjukdom genom mera allmänna preventiva åtgärder i samhället som att behandla högt blodtryck, bekämpa tobaksbruk m m.

Även om materialet i fråga om döda i lungemboli är mycket litet (tre fall — och dessutom ytterligare ett fall, som kodats som tumor men där lungemboli varit omedelbar dödsorsak) är det anmärkningsvärt att två av ifrågakvarande patienter haft östrogener. Det finns ju ett känt samband mellan kvinnliga könshormoner och trom-

bossjukdom hos vissa predisponerade individer. Vi vet också att rökning potentierar denna risk. Mot bakgrund av nuvarande dystra fakta om ökning av tobakskonsumtionen hos företrädesvis unga kvinnor, hos vilka också kontraceptiva hormonpreparat kommer till användning, bör denna risk ytterligare poängteras.

När vi valt lungcancer och mammacancer för ytterligare studium i tumörgruppen finns det flera skäl för detta. Dessa tumörformer har, som tidigare nämnts, ofta varit föremål för diskussion i preventivmedicinska sammanhang. Man kan peka på de ofta förekommande diskussionerna om mammografin respektive skärmbildsundersökningen. Den senare har ju knappast längre berättigande ur tuberkulossynpunkt i den svenska befolkningen med undantag för invandrarna. Ett

Forts sid 23

Lägre risk för hjärtinfarkt bland dem som är fysiskt aktiva

En studie av nära 18 000 medelålders män tyder på att de som är fysiskt aktiva har klart mindre risk för hjärtinfarkt än andra, och att skillnaden mellan de båda grupperna ökar med åldern. Docent Ingemar Cullhed, medicinska kliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala, refererar.

Fysisk aktivitet har under lång tid ägnats betydande uppmärksamhet, såväl som primär riskfaktor för hjärt-kärlsjukdom som en terapeutisk möjlighet i sekundärpreventionen. London-epidemiologen Morris jämförde för många år sedan konduktörer och chaufförer i London Transport. Från hans grupp har nyligen kommit en rapport om detta samband, med en ganska ovanlig uppläggning. Uppsatsen har den provokativa titeln "Vigorous exercise in leisure time: Protection against coronary heart disease" (Lancet 6 december 1980).

Under åren 1968—1970 intervjuades 17 944 medelålders statstjänstemän med kontorsarbete från hela Storbritannien, 86 procent av de tilltänkta. Utan förvarning gjordes en konfidentiell intervju en måndagsmorgon, då de bl a skulle svara på hur de hade tillbringat föregående fredag och lördag. Man hade tidigare funnit att aktiviteten under dessa dagar var representativ för den allmänna fritidsaktiviteten.

Den fysiska aktiviteten bestod antingen i sport såsom simning, jogging, och snabba promenader, eller i tungt fritidsarbete under minst en halv timme. Omkring 13 procent hade utövat sport och 9 procent tungt arbete. Variationerna med åldern var rätt små. En kontrollintervju i en undergrupp några år senare visade att mönstret för fritidsaktivitet kvarstod vid stigande ålder.

Efter intervjuperioden registrerade man

alla kliniska episoder av koronarsjukdom fram till april 1978, innebärande en medelobservationstid av 8 1/2 år eller 150 000 man-år.

Såväl letal som icke letal hjärtinfarkt var i alla åldersgrupper lägre ($P < 0,001$) hos den aktiva gruppen. Både den totala incidensen och mortaliteten ökade på förväntat sätt med åldern i den icke aktiva gruppen, men betydligt långsammare i den aktiva gruppen, så att skillnaden mellan grupperna ökade med åldern. Även inom de olika undergrupperna för familjär förekomst av koronarsjukdom, kroppsbyggnad, rökvanor och hypertoni återkom skillnaden i prognos mellan fysiskt aktiva och icke aktiva.

Risken för dödande hjärtinfarkt var 40 procent lägre och för icke letal hjärtinfarkt 50 procent lägre i gruppen med fysisk aktivitet i form av sport på fritid. I rapporten diskuteras svårigheterna med att gradera intensitet och duration av sportaktivitet på fritid och speciellt av fysiskt arbete på fritid.

*

Det är anmärkningsvärt att denna prospektiva studie visat så stor skillnad i incidens av koronarsjukdom när basen utgjordes av en kort intervju. Tänkbara orsaker kan vara tidigare rapporterad inverkan av fysisk aktivitet på arytmifrekvens, trombosmekanismer och high density lipoproteiner, HDL.

Behövs centralisering av hjärtkirurgi på barn?

Av Åke Gyllenswärd, ordförande i Föräldraföreningen

Under de senaste åren har denna fråga ställts allt oftare. Den har aktualiserats från många håll i samband med publicering av operationsresultat och jämförelser mellan skilda centra. Här i Sverige har vi ett förhållandevis litet antal komplicerade hjärtfel som kräver eller kan opereras redan i spädbarnsåldern. Dessa operationer är fördelade på fyra thoraxkirurgiska kliniker. Föräldrar undrar inte sällan under intryck av notiser i massmedia om man kan klara deras barn lika bra här hemma som till exempel vid stora amerikanska centra.

Björns

Samma funderingar och diskussioner för man sedan någon tid bland såväl barnkardiologer som hjärtkirurger i vårt land. För att få till stånd en samordning av diskussionerna som underlag för den fortsatta planeringen och organisationen uppvakade Föräldraföreningen statsrådet Elisabet Holm i maj förra året och överlämnade följande skrivelse:

"Föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn och ungdomar, som är en delförening av Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka har som målsättning att verka för förbättrat omhändertagande av barn med hjärtfel och deras familjer. Den medicinska situationen för barn med medfödda hjärtfel har varit och är alltså mycket god standard i vårt land. Såväl barnkardiologin som hjärtkirurgin tillhör de ledande i världen.

Av naturliga skäl utvecklades under 1950-talet resurser inom dessa discipliner vid alla de stora undervisningssjukhusen. Det fanns då ett stort otillfredsställt behov av såväl utredningar som operationer. Successivt har väntelistorna försvunnit och det tillkommer inte mer än cirka 400 fall att operera varje år. De fördelas på fyra thoraxkirurgiska kliniker. Flertalet av dessa fall tillhör ett begränsat antal varianter av hjärtfel där teknik och erfarenhet är väl etablerade och där resultaten står sig väl vid jämförelse med de bästa i världen.

Cirka 50 fall är dock mer komplicerade och sins emellan mycket varierande. Dessa kräver utomordentligt stora tekniska resurser samt erfarenhet och träning hos operatören för att resultatet skall bli optimalt. Detta kan enligt Föräldraföreningens mening inte uppnås om de splittras på fyra olika ställen i landet.

Ytterligare en faktor av betydelse i sammanhanget är att en ökande andel av de komplicerade operationerna måste utföras

hos nyfödda eller mycket små barn med de alldeles speciella krav på hela vårdapparaten som detta ställer.

En splittring på flera centra medför också att den begränsade erfarenheten vid vart och ett av dessa knappast kan tillkomma mer än en kirurg. Detta innebär att verksamheten blir mycket sårbar. Ett rimligt krav bör vara att man i vårt land kan erbjuda lika högkvalificerad barnhjärtkirurgi året runt och detta kräver ett relativt stort antal komplicerade fall per opererande enhet. Det kan ifrågasättas om ens hela Sveriges material räcker för detta.

Föräldraföreningen är väl medveten om att barnhjärtkirurgin endast är en ringa del av hjärtkirurgin och att centralisering av all hjärtkirurgi är vare sig önskvärd eller möjlig.

Man kan tänka sig olika lösningar för de komplicerade medfödda hjärtfelen.

Ett alternativ är att utnyttja utländska centra. Detta ger en god möjlighet att välja den plats som är bäst för det enskilda fallet.

En annan väg är att centralisera denna typ av kirurgi för hela Sverige eller kanske för Skandinavien till en klinik.

En tredje lösning är att bygga upp ett centrum i Sverige som också tar sig an svåra fall från andra länder.

Ett fjärde alternativ är att bjuda in erfarna hjärtkirurger från andra länder att operera hos oss.

Föräldraföreningen har inte underlag att rekommendera den ena eller andra organisationen men anser att frågan för oss är ytterst angelägen och kräver en snar lösning. Vi vill därför hemställa att Statsrådet måtte föranstalta om en utredning med uppgift att framlägga förslag om organisationen av kirurgin för komplicerade hjärtfel hos i första hand späda barn. Vi har oss bekant att man såväl bland barnkardiologer som hjärtkirurger är väl medveten om

problematiken och börjat interna diskussioner i frågan".

Större resurser

En kommitté i England publicerade ungefär samtidigt en utredning, som betonar angelägenheten av tillräckligt stora enheter för barnhjärtkirurgi för att tillgodose den sortens önskemål som fram-

förts av bland annat Föräldraföreningen.

I Läkartidningen nr 11/1981 refererar så doc Claes Thorén ett par kongresser där samma problematik varit föremål för uppmärksamhet. Den första var en världskongress i London i juni 1980 som med stor bredd ägnade sig åt barnkardiologi, dess utveckling, nuvarande och framtida möjligheter. Man uppehöll sig där mycket

Från Föräldraföreningen

Nu är det åter dags att rapportera från Föräldraföreningens verksamhet. Styrelsen sammanträdde den 7 februari på RHL:s kansli. Därvid behandlades bl a ungdomsverksamheten, weekendträff för föräldrar och barn, samt höstens rekreationsresa till Portugal.

Från Göteborg rapporterades att Föräldraföreningens representanter, där kommer att svara för Föräldraföreningens insats under Handikapp Forum i maj 1981.

Från Sundsvallsregionen rapporterade Aino Eurenus, att man där har ett mycket gott samarbete med lokalföreningen, som ekonomiskt ställer upp på olika sätt för att stötta Föräldraföreningen. Ett initiativ som vi inom Föräldraföreningen hoppas skall sprida sig över landet.

Från Leksandsträffen rapporterades att 14 ungdomar deltog. Ledare var Monica Sundberg och Gunlög Marnell. Inkvartering i småstugor strax utanför Leksand. Varje "stuga" stod själv för inköp av mat, matlagning och städning. Enda inbokade aktiviteten var information om socialförvaltningen på lördag em. Det var avdelningschef Hans Hyttsten, socialförvalt-

ningen Leksand, som mycket trevligt och spontant, berättade om funktion och arbetsuppgifter vid en socialservicecentral. I övrigt upptogs tiden av korvgrillning, allsång, lekar och utflykter. Förutom matlagning och städning, förstås, som gick helt friktionsfritt. En mycket trevlig helg som många gärna förlängt någon eller några dagar.

Kostnaden uppgick till totalt 4 606 kr.

Då vissa oklarheter tycks råda bland RHL:s lokalföreningar beträffande Föräldraföreningens medlemskap vill vi understryka att FF-medlemmar icke skall betala medlemsavgift till lokalföreningen om de önskar vara medlemmar. Men lokalföreningar kan få kompensation från Riksförbundet för de medlemmar som kommer från Föräldraföreningen till lokalföreningen.

Birgitta Dahlström

vid operationer och det konstaterades att allt större andel hjärtfel hos barn opereras i mycket tidig ålder.

Den andra kongressen var ett symposium i Bergamo i september 1980 med ett begränsat antal inbjudna föreläsare och det handlade om medfödda hjärtfel hos barn under tre månaders ålder. Här kom diskussionerna att i hög grad handla om operationsmöjligheter och resultat. Thorén skriver att ett sammanfattande intryck av dagens situation för barnhjärtkirurgin och barnkardiologin är att det finns allmänt önskemål om större och effektivare enheter. Härigenom skapas ett effektivt utnyttjande av dyrbar teknisk utrustning och möjlighet till dygnet-runt-service med barnkardiolog och hjärtkirurg samt specialiserad anesthesi- och röntgenservice.

Intresset för frågan om centralisering av åtminstone vissa typer av hjärtoperationer särskilt på späda och små barn är som synes stort på många håll i världen. Här i landet har bland annat genom Föräldraföreningens agerande saken tagits upp i regionsjukvårdsutredningen och nu pågår under ledning av socialstyrelsen ett aktivt utredningsarbete med brett deltagande av alla medicinska intressenter.

Fördubblade antalet RHL-medlemmar

Hjärt- och lungsjukas lokalavdelning i Älvsbyn har närapå fördubblat sin medlemskader under det gångna året. Det framgick vid årsmötet härom kvällen. Föreningen räknar i dag ett 50-tal medlemmar.

Föreningens verksamhet cirkulerar främst kring hjärtrehabiliteringsgymnastiken som leds av Anna-Lisa Öhlin. I den deltar 10-talet medlemmar.

Till kassör omvaldes Göran Edin och omval blev det även av Olga Olofsson i styrelsen, som i övrigt består av Egon Granström ordf. Olga Lundberg sekr. samt Anita Börjeståhl. Suppleanter Annmarie Edman, Martin Öhman samt Herman Lidman.

Medlemsavgiften fastställdes till oförändrat 15 kr.

Årsmötet avslutades med supermiddag som föreningens damer åstadkommit samt underhållning av fyra musikaliska ungdomar.

Dagligt slit i Casablanca

"Rumban går i Casablanca", skaldar schlagerskrivaren glatt. Och visst gör den det. Men flertalet hinner inte ägna sig mycket åt rumbarytmer. För dem består vardagen mest av ett hårt slit för brödfödan. Casablanca är Marockos största stad vid Atlanten. Med 1,2 miljoner invånare är den landets förnämsta handels- och industristad. Fisket är en viktig näringsgren och det är just från fiskets vardag det här uppslaget ger några glimtar. Då vi under Handikappåret vidgar utblicken mot andra kontinenter kan det vara lämpligt med information om hur vanliga människor har det på platser som vi ofta nöjt oss med att betrakta som exotiska. Vi som — före den ekonomiska krisen — nöjde oss med att verka i vad som länge betecknades som ett mönster- och föregångsland. Det har bidragit till att vi inte tillräckligt uppmärksammat följt utvecklingen utanför Sveriges gränser. Äntligen är en ändring på väg.

För bildsviten svarar vår vittbereste fotograf Mark Markefelt.

Hänt sen sist...

Internationella Rådet har sammanträtt och om det finns en rapport här nedan. Likaså om Trafiksäkerhetsverkets informationsplan för 80-talet där bl a handikappades problem tas upp som en basaktivitet. Vid representantskapsmötet i Örebro hade man ett omfattande program och det berättas vidare om årsmötet hos Riksföreningen för Cystisk Fibros, där man valde ny ordförande. Bland de många nyheterna i Hänt sen sist återfinns också en redogörelse för det informationsmöte som Göteborgsföreningen ordnat.

Vid ett sammanträde med Internationella Rådet (IR) föredrog Anders Arnör olika skrifter som inkommit till IR. Finn Forsberg rapporterade om Forum i Göteborg, där vi fått 20 000 kr från SIDA och 5 000 kr från UNICEF till utställningen i Göteborg. Förberedelserna för denna är i full gång, skriver Bengt Dahlström.

En film från SIDA kommer att visas. Utställningen skall läsas in på kassett för synskadade. Finn Forsberg meddelade att foldern till Radiohjälpens nu är klar och distribuerats till olika organisationer samt till ett par tidningar. 120 000 kr hade inkommit under de första 14 dagarna till Radiohjälpens.

Bengt medverkade också vid regionkonferensen för AC- och BD-län i Arvidsjaur den 13–15 mars -81. Fredagen den 13 mars ägnades helt åt informationsfrågor där Nils-Olof Westberg lärde ut hur man skall skriva en tidningsartikel. Deltagarna fick lyssna på ett anförande och därefter som grupparbete skriva ett referat. Under lördagen diskuterades medlemsfrågor och aktivering av medlemmar. Dr Vidar Backlund från Kiruna redogjorde för hjärtröntgen och talade om sjukvårdsfrågor. Härefter följde grupparbete med redovisning och diskussion. På söndagen informerade Bengt Dahlström om RHL-aktuellt varvid också Status diskuterades. Sten Laestadius, f d kommunalråd, höll ett anförande om Arvidsjaur kommun. Som sista punkt på programmet informerade Hilding Nilsson från försäkringskassan om försäkringsfrågor.

Informationsplan för 80-talet

Trafiksäkerhetsverkets (TSV) arbetsgrupp för handikappfrågor presenterade sin informationsplan för 80-talet där bl a handikappades problem tas upp som en basaktivitet. Vart tredje år kommer TSV att göra kampanjer om barn, bilförare och trafiknykterhet. En konferens om handikappade och trafiksäkerhetsproblem hösten 1981 diskuterades.

TSV visade ett förslag till ny handikappfolder, där samtliga handikapp utom medicingruppen upptagits. Bengt Dahlström framhöll att även medicingruppen skall medtagas i foldern och lovade att sända in

textförslag.

Angående skyltar i bussar rapporterade Transportrådets representant om försök med olika skyltar liksom utropssystem för hållplatsernas namn för synskadade. Det forskas mycket i dessa frågor för närvarande.

Föräldraföreningens ordförande, Åke Gyllensvärd, hälsade alla välkomna till en kuratorskonferens om stöd till föräldrar som mist sina barn. Han visade sedan ett bildband om medfödda hjärtfel och hur man kan stödja föräldrar inför operation, rapporterar Yvonne Lagerman. Därefter berättade kurator Gunnell Pehrsson från Uppsala om en undersökning som hon medverkat till om stöd till föräldrar som mist sina barn. De erfarenheter hon gjort delades i mycket av "våra" föräldrar Siv Åström och Kerstin Andrén, som berättade om upplevelser i och med deras barns bortgång. Efter en gemensam diskussion avslutade Yvonne dagen med att berätta om sin roll som konsult i Föräldraföreningen.

Omfattande program i Örebro

Representantskapsmötet i Örebro öppnades av Karin Zetterström, ordförande i Läns-HCK i Örebro län. Rolf Utberg, HCK höll därefter ett anförande om "Solidaritets för delaktighet och jämlikhet", Folke Eriksson, HCK, om "Varför starkare organisation — medlemsrekrytering behövs" och Finn Forsberg, HCK om "HCK:s biståndssekretariat". Vid torgmötet på Södertorget utanför Medborgarhuset pratade Rolf Utberg och Bengt Göransson, ABF, om det internationella handikappåret. Efter lunch gick ledamöterna ut i 7 olika grupparbeten, där varje grupp hade fyra arbetsuppgifter nämligen 1) diskutera behovet och utformningen av en medlemsrekryteringskampanj 2) diskutera ett arbetsshäfte i organisationsfrågor 3) diskutera planeringen av ett givet seminarium vid Forum i Göteborg och 4) diskutera och kritisera ett förslag till uttalande angående medlemsrekryteringskampanjen och organisationsfrågorna "Nu bygger vi ut och stärker HCK-rörelsen".

Söndagen inleddes med att Marianne Pettersson, HCK Göteborg redovisade hur

de förbereder vårt Forumbesök. Gerhard Larsson, Ordförande i Omsorgskommittén berättade om hur långt man har kommit i sitt arbete. Man beräknar att lägga sitt betänkande i maj. Det kommer inte att innehålla några radikala förslag utan vad man föreslår är organisatoriska förändringar av omsorgsverksamheten. Statsrådet Elisabeth Holm tillkännagav att telefonservicen för döva och gravt hörselskadade kommer att förbättras i och med att regeringen lägger en prop i ämnet. Efter lunch delades representantskapet upp sig i två utfrågningsgrupper varav den vi tillhörde utfrågade Ole Reiter, sekreterare i Stadsförnyelsekommittén och Beate-Charlotte Hammar, sekreterare i Bilstödskommittén.

Ett sammanträde på Handikappinstitutet (HI) öppnades av institutets chef Sven Holmstedt, varefter Peter Lorentzon och Jan-Peter Strömberg redogjorde för svar de fått på sin enkät om landstingens eventuella begränsningar och rationaliseringar inom hjälpmedelsförsörjningen. Av svaren kan man konstatera att nästan alla landsting måste göra nedskärningar om hjälpmedelsförsörjningen med 2–3% och att många redan har gjort eller planerar att dra in i första hand de enkla hjälpmedlen konstaterar Bo Månsson.

De flesta landsting håller också på att se över sin organisation för att här försöka göra besparingar. Kommittén enades om att HI skall göra ett förslag till organisation av nedskärningarna av enkla hjälpmedel för att härigenom försöka skapa ett utrymme för att förhindra nedskärningar av mer angelägna hjälpmedel. Förslaget skall presenteras och diskuteras vid ett sammanträde den 23 maj för att sedan kunna föreläggas vid HI:s styrelsesammanträde den 29 maj. De synpunkter som HCK framfört till HI om Hjälpmedelsförteckningen diskuterades. HI håller f n på med en översyn av förteckningen och kommer då att ta vederbörlig hänsyn till våra synpunkter. Lars Lindén informerade om hur man ligger till med det s k Värmlandsprojektet.

Årsmöte hos RfCF

Riksföreningen för Cystisk Fibros' (RfCF) årsmöte i Lund var lugnt och fint med sak-

Årsmöte i Lund med livlig debatt

CO:s årsmöte för de "HJÄRT & LUNGSJUKA" i Malmöhus län hölls i år i Lund med Lundaföreningen som värd. Årsmötesförhandlingarna öppnades av ordföranden Evert Mathiasson. Dagordningen godkändes och i valen för år 1981 blev det omval över hela linjen.

1981 är handikappåret över hela världen och därför kan det vara på sin plats att presentera styrelsen för en grupp med det osynliga handikappet dit de "HJÄRT & LUNGSJUKA" räknas.

Styrelsen för CO och konvalescenthemmet Svanholmen fick följande utseende. Ordf Evert Mathiasson med Magda Berg som pers suppl bågge från Landskrona, kassör Ewy Palm, Trelleborg med Karl Westerdahl, Eslöv som suppl, sekreterare Åke Magnusson, Malmö som suppl Ove Holmstedt, Malmö v ordf Göte Nilsson, Malmö, Henri Isgren, Trelleborg som suppl. Ledamöter Åke Lindahl, Malmö och Folke Weimark, Helsingborg som

liga inlägg skriver Åke Magnusson. Verksamhets- och ekonomiska berättelserna godkändes. Den ekonomiska ställningen inom RfCF är f n god. Vid valen utsåg man ny ordförande som blev Inga Britt Lundin. För övrigt blev det omval till övriga styrelseuppdrag. En sammanställning av förslag till målsättning för RfCF antogs enhälligt. Likaså enades man om att anse Hans Kollbergs socialmedicinska utredning om cf-familjerna som avslutad; dock med beklagande av att utredningen inte översatts till svenska. Slutligen rapporterade lokalföreningarna i Stockholm, Norrbotten, Västsverige och Sydsverige om verksamheten för 1980.

Göteborgsföreningen har ordnat informationsmöte, som samlade 70-talet deltagare, till övervägande delen medlemmar. Mötesprogrammet innehöll förbundsinformation, information av erfarenheter av verksamhet med infarkttambulans i Göteborg samt en film om hjärtats funktion. Bror Ek gjorde en ordentlig genomgång av förbundsverksamheten och tog dessutom upp den kritik vi riktar mot regeringen för dess förslag som leder till försämrade social service. Vidare behandlades skillnaden mellan partipolitik och handikapppolitik och man framhöll vikten av att vi förbehåller oss rätten att driva handikapppolitik oavsett vilken regering den träffar och exemplifierade med hur vi kritiserade även den socialdemokratiska regeringen för saktfärdighet osv inför våra förslag.

Försöken med hjärtinfarkt-ambulansen i Göteborg är ju ett intressant initiativ. Den läkare som är ansvarig talade om och beskrev med både stordia och små-dia. Syftet är att nå en sådan effektivitet på ambulansorganisationen och utrustning med kunnig personal med instrument, att hjälp till en infarkt-drabbad skall kunna ges inom tidsgränsen fyra minuter. I Göteborg tycks man ha nått bra resultat och kunnat rädda många.

suppl valdes Clara Westerdahl, Eslöv och Arlo Andersson, Helsingborg.

Landstingsrådet Lars Wahlberg informerade om landstingets insatser för de "HJÄRT & LUNGSJUKA" under handikappåret. Informationen var givande för deltagarna, den därpå följande debatten blev livlig. Som slutord yttrade landstingsrådet: Tydligt är det jag som kommit hit för att lära om Era problem när det gäller hjärtråning, kostfrågor m m, för just Er grupp, när det gäller de osynligt handikappade." Landstingsrådet avtackades med en varm applåd.

Ordf Stig Stigborn, Malmöhus läns HCK höll ett anförande om tekniska hjälpmedel och det fortsatta arbetet med att slussa in flera handikappade i arbetslivet. Vi har ett arbetssamt handikappår framför oss.

Hjärt- och lungsjuka valde ny ordförande

Hjärt- och lungsjuka i Sörmland har hållit i årsmöte i Nyköping. Efter Börje Hedlund, som avlidit, valdes Eric Bergqvist, Eskilstuna, till ordförande.

Arne Lundh från Eskilstuna, som varit kassör i 26 år, avsåg sig uppdraget och efterträddes av Siri Bergqvist, Eskilstuna.

Ny sekreterare blev Inga-Lill Leifner, Nyköping, efter Siri Bergqvist. Revisorer blev Irma Johansson och Ingrid Karlsson, Eskilstuna.

Den övriga styrelsen består av Arne Lundh, Gunnar Jäfvart och Mary Larsson, Eskilstuna, samt Torgny Lindmark, Nyköping. Som kontaktombud för Flen valdes Aina Dahlin och för Vingåker Roland Gustavsson.

På mötet diskuterades regionkonferensen som med DUST-länen skall hållas i höst, då Södermanland står för värdskapet.

För allt arbete som Arne Lundh lagt ned i föreningen under alla år avtackades han med en gåva.

Nu våras det för allergiker och astmatiker, tyvärr.

Prova nu när besvären är som värst!

Det är just nu Du som är allergiker eller astmatiker skall prova luftrenaren Sternal. Rensar luften effektivt från pollen, sot, tobaksrök, bakterier, djurepitel eller mikroorganismer. Posta kupongen så får Du en utförlig broschyr om STERAL Luftrenare och uppgifter om hur Du kan få prova den under en hel månad mot en mindre kostnad.

Namn _____

Adress _____

Postnr _____

Postadress _____

STORA KOPPARBERG

79020 GRYCKSBO. Tel. 023-40400.

Allergi allt vanligare!

Varannan svensk dör av hjärt- eller kärlsjukdomar. Varje år inträffar 45 000 hjärtinfarkter, och en tredjedel av dessa leder till döden. Man räknar också med att varannan svensk lider av astma eller någon annan form av allergi. Just nu pågår en utställning på Stadsbiblioteket i Nyköping, som handlar om dessa dolda handikapp. Arrangörer är Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka Nyköpings-Oxelöundsavdelningen samt Nyköpings astma-allergiförening. Utställningen är en av flera aktiviteter som anordnas under Handikappåret 81.

— Vi vet att många fler lider av astma-allergi än vi har som medlemmar i föreningen, berättar Åke Widell. Skulle alla som drabbas av detta dolda handikapp träda fram, skulle vi få mycket mer resurser till forskning o dyl.

Det är alltså ett bekymmer att folk inte vill berätta om sin sjukdom. Genom utställningen försöker man väcka folk och skapa förståelse för handikappen. Målet är att få myndigheter, arbetsgivare, m fl att förstå vilka problem som drabbar hjärt- och lungsjuka samt astmatiker och allergiker. Sedan gäller det att anpassa arbetsmiljöer, offentliga lokaler, skolor, lasarett, så att människor med dessa dolda handikapp kan delta i samhället på lika villkor.

Allt svårare

För allergikerna har livet istället blivit svårare under senare år. Miljön har försämrats och folk utsätts för allt olämpligare ämnen både i luften och födan.

Våren är en besvärlig årstid för allergi-

kerna. Nu spricker växtligheten ut. Björkris i affärer kan göra att överkänsliga personer inte kan gå in i lokalerna utan att drabbas av besvär.

På utställningen får man reda på att pollen, damm, djurhår, mögel, parfym, formalin, krom, nickel, tobaksrök, färgämnen, vissa födoämnen, mediciner, m m, kan vara allergiframkallande.

Olika sätt

Kroppen reagerar på olika sätt. Det kan röra sig om astma — man får svårt att andas, kvävningsslag, snuva — ögonen rinner och kliar, nässelutslag — kliande utslag, ibland feber, eksem — förändringar i huden, magbesvär — illamående, diarré, och huvudvärk — kan vara allergi.

Man varnar för heltäckande mattor, dammsamlare, m m i hemmen.

Doktor Rune Jonstam berättade om sina erfarenheter när det gäller hjärt- och lungsjuka samt astma-allergi.

Länsläkarorganisationens avveckling

Regeringen har godkänt en överenskommelse mellan Statens förhandlingsnämnd och Landstingsförbundet om vissa frågor i samband med Länsläkarorganisationens avveckling.

Den nu träffade överenskommelsen innebär att Landstingsförbundet rekommenderar sjukvårdshuvudmännen att fr o m 1 juli 1981 genom miljömedicinska enheter, eller på annat sätt, tillgodose länsstyrelsernas behov av medicinsk expertis. Sjukvårdshuvudmännen skall också samverka med statliga organ om hälso- och miljömässiga frågor.

Sjukvårdshuvudmännen rekommenderas dessutom att erbjuda länsläkare, biträdande länsläkare och länsjuksköterskor anställning från 1 juli 1981.

Staten skall ersätta resp sjukvårdshuvudman för den medicinska expertis som man utnyttjat.

— Länsläkarna representerar en värdefull expertkompetens som kommer väl till sin rätt inom ramen för landstingens miljömedicinska verksamhet. Överenskommelsen är bra för såväl staten som för sjukvårdshuvudmännen och innebär bl a att en ökad samordning mellan statens och sjukvårdshuvudmännens insatser på de aktuella områdena kommer till stånd så att de samlade resurserna kan utnyttjas optimalt, säger hälsovårdsminister *Elisabet Holm* i en kommentar.

— Det känns mycket tillfredsställande att den här frågan nu har lösts på ett sätt som tillgodoser länsstyrelsernas behov av medicinsk expertihjäl.

'Fler långvårdsplatser annars risk för lång kö'

— Det behövs minst 1 000 fler långvårdsplatser än vad den borgerliga majoriteten i Stockholms landsting planerar för i länet under 80-talet skriver Svenska Dagbladet. — Risken är stor att vi får avsevärt längre köer än nu, köer av gamla som väntar på akutsjukhusen, på ålderdomshem och i sina hem för en plats i långvården.

Det säger Leni Björklund, socialdemokraternas sjukvårdslandstingsråd i opposition, i en kommentar till den plan för sjukvården under det kommande decenniet som den borgerliga majoriteten bland sjukvårdspolitikerna antog.

Socialdemokraterna instämmer i planens huvuddrag men har andra krav i enskilda avsnitt.

Enligt planen skall det komma 2 800 nya långvårdsplatser medan antalet långvårdspatienter som vårdas i sina hem skall öka från 7 000 till 10 000.

— Man kan inte bygga en sjukvårdsplan på hoppet om en attitydförändring

som skall göra att barn och grannar ställer upp i ökad utsträckning. Samhället måste garantera de gamla tryggheten att vården finns, inte lita till att åldriga makar skall klara ett tungt vårdarbete eller att barn skall vara beredda att lämna sitt förvärvsarbete.

Rekryteringen till långvården är socialdemokraterna, om nödvändigt, beredda att delvis klara genom att föra över personal från akutsjukhusen, där 1 000 platser nu beläggs av långvårdspatienter.

— Samtidigt måste landstinget bli en bättre arbetsgivare så att vi får behålla vår personal, säger Leni Björklund och pekar

som exempel på onödigt sönderhackade arbetsscheman och att barnomsorgen inte är anpassad till personalens arbetstider.

S:t Erik för gamla

När det gäller omstridda S:t Eriks sjukhus vill även (s) se det ombyggt för äldreomsorg, men utan att som majoriteten ange tidpunkten till senare delen av 80-talet.

— Nuvarande resurser på S:t Erik kan inte tas bort förrän öppenvården, kvinno- och sjukvården och långvården byggts ut enligt planen — inte förrän de platser som nu upptas av långtidssjuka på övriga akutsjukhus i innerstan frigjorts.

Ett par exempel på andra önskemål som (s) hade velat se tillgodosedda i planen är:

— Fler specialister ute på vårdcentralerna, t ex ögonspecialister i områden där det bor många gamla, och ett system där storsjukhusens specialister regelbundet tar emot egna patienter på vissa vårdcentraler i varje område.

— En planering för forskning och utveckling av primärvården när den i framtiden skall svara för så stor del av vården.

Status nr 5

BILDKRYSS

CYKEL VERKSTAD GP

MAN SKULLE TA EMOT DE FRÅN BEVÄGAN Å JÄ FICK HAN DE ROTEN!

HUR HAR DET HAR GÄTT TILL?

ODLING VISAR LITTEL DALAR NA

BRÄNSLOR MOT-UTRÄ VIGA

BRÖDAR DEBUT MED UTSÄG

EN OCH EN LITEN SERIE- PARLÖREN

HAR INTE DEN AFRA- FYSKE

PIPPI BAUER FIGUR

BLIR OFTA TID- INGAR NA

LÄR VÄL KEDJE- FÄNGEN BLI

MAKAR OCH HAN- HAN- SYFTA PÅ

GRÄS OBLIG- MEL- LA

4/8

SPÄGEL- VANT BACK- BUSVE

SERV- I BOLL- LIS TAN

STOR- SINTA

DRAR LAGGA BENEN PÅ BYG- GEN

OPPNAS VID GA- SPÄBT GRENUS

MAN OCH LÄND- FÄRE- FÄRMEN

SLÄ GRUND- AMNE

KAN FÖR- KORTA TESTEN

LIGER ALLTID I VÄT- TEN

KVOT BOR ZERNARE HA

DA ARBE- TET VILAR

NITISK KANISKE I VISSEL- PIPA

STYCKE

STÄLLER UPP VID NOD

STYR- KA

ILL- VILTA

LÅNG PERIOD

ÅR HEMMA I DALOM MINSPEL

SÄMMAR FRINET SÄG TYPER

GÖR GUB- BAR

TALAR OM I FÖR- VÄG

VILL MANGA I FJÄL- LEN

LED- NINGEN FÖR SKRIS

DRAR EXTRA PORTO

SPÄGEL- VANT BACK- BUSVE

SERV- I BOLL- LIS TAN

MEL- LAN- HAND

BYRÄ DRIS DEL- STA MED

SPÄGEL- VANT BACK- BUSVE

SERV- I BOLL- LIS TAN

ÅR HEMMA I DALOM MINSPEL

SÄMMAR FRINET SÄG TYPER

GÖR GUB- BAR

TALAR OM I FÖR- VÄG

VILL MANGA I FJÄL- LEN

LED- NINGEN FÖR SKRIS

DRAR LAGGA BENEN PÅ BYG- GEN

OPPNAS VID GA- SPÄBT GRENUS

MAN OCH LÄND- FÄRE- FÄRMEN

SLÄ GRUND- AMNE

KAN FÖR- KORTA TESTEN

LIGER ALLTID I VÄT- TEN

KVOT BOR ZERNARE HA

DA ARBE- TET VILAR

NITISK KANISKE I VISSEL- PIPA

STYCKE

STÄLLER UPP VID NOD

STYR- KA

ILL- VILTA

LÅNG PERIOD

ÅR HEMMA I DALOM MINSPEL

SÄMMAR FRINET SÄG TYPER

GÖR GUB- BAR

TALAR OM I FÖR- VÄG

VILL MANGA I FJÄL- LEN

LED- NINGEN FÖR SKRIS

DRAR LAGGA BENEN PÅ BYG- GEN

OPPNAS VID GA- SPÄBT GRENUS

MAN OCH LÄND- FÄRE- FÄRMEN

SLÄ GRUND- AMNE

KAN FÖR- KORTA TESTEN

LIGER ALLTID I VÄT- TEN

KVOT BOR ZERNARE HA

DA ARBE- TET VILAR

NITISK KANISKE I VISSEL- PIPA

STYCKE

STÄLLER UPP VID NOD

STYR- KA

ILL- VILTA

LÅNG PERIOD

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Lösningarna skall vara märkta "Bildkryss nr 5" och måste vara Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm, tillhanda senast den 10 juni.

Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 50, ett på 25 och ett på 15 kronor.

Pristagarnas namn meddelas i Status augustinum- mer.

Modernt konvalescenthem med trettio år på nacken

Svanholmen — Malmöhus läns Hjärt- och Lungsjukas Konvalescenthem utanför Osby fyller i år trettio år. Det firades med en jubileumshögtid och på plats var bl a RHL:s förbundsordförande, generaldirektör Bo Martinsson och representanter för Malmöhus läns landsting. Den numera mycket moderna anläggningen öppnar för en ny säsong och kan som mest ta emot tjugofem gäster, som behöver vila, rekreation och frisk luft. Det finns åtskilliga hjärt- och lungsjuka i städerna i sydskanen, som genom åren förbättrat sitt hälsotillstånd på Svanholmen, rapporterar Norra Skåne.

Svanholmen drivs av en stiftelse inom Mälans centralorganisation för lungsjuka, men det var De Lungsjukas Förening i Malmö, som ursprungligen köpte fastigheten. Det skedde den 11 maj 1951 och priset var 55 000 kr.

För det fick föreningen ca 12 000 kvm mark, en huvud- och en annexbyggnad plus fem små röda stugor med vita knutar. Därtill kom andel i vägar och grustag och fiskerätt i den intilliggande Svanshalssjön.

Redan några dagar efter köpet togs de första gästerna emot på vilohemmet. Då fanns 35 platser, varav Malmöföreningen disponerade 18, medan resten fördelades mellan föreningarna i Lund, Ystad och Trelleborg. Totalt hade man första året 2 066 vård dagar, fördelade på 119 gäster.

Saknade resurser

Fem år senare insåg Malmöföreningen att man saknade resurser att driva hemmet vidare och Centralorganisationen i länet, erbjöds att ta över, men det skulle dröja två och ett halvt år innan det skedde.

Landstingets intresse var till en början ganska ljumt, men efterhand som hemmet rustades upp, främst av frivilliga arbetspatruller, insåg man från det hållet att Svanholmen var värt att satsa på. Och sedan dess har Malmöhus läns landsting och Malmö kommun delat på alla kostnader för reparationer och underhåll.

1968 överlämnade Svanholmens Vänner nya Sjöstugan helt inredd, betald med inkomster från bingospel i Malmö och den gesten blev inledningen till utbyte av samtliga gamla stugor. Alla är alltså nu fullt moderna. Senast tillkom konferensbyggnaden. Det var 1975.

Ingen mer utbyggnad

Någon ytterligare utbyggnad lär det dock knappast bli. Landstinget är idag inte berett att satsa på nyproduktion, men kommer även i fortsättningen att stödja verksamheten ekonomiskt, med vårdbidrag och anslag till reparationer och underhåll.

Det allvarligaste problemet för Svanholmen i dag, är svårigheten att finna yngre medarbetare till organisationsuppdragen. Och eftersom vilohemmet sköts helt ideellt är det tvunget att ha folk som kan lägga ned hela sin fritid på hemmets skötsel.

Jubileumshögtiden inleddes med hälsningsanförande av Stiftelsens ordförande Evert Mathiasson och därefter hölls jubileumstalet av generaldirektör Bo Martinsson. Gästerna gavs sedan tillfälle att se Hjärt- och Lungsjukas utställning "Från fattigdom och tiggeri — till välbefinnande och medinflytande" och slutligen gav centralorganisationens sekreterare Åke Magnusson en sammanfattning av de trettio årens utveckling på Svanholmen.

Åtstrammingspolitiken på årsmöte med hjärt—lungsjuka

Hjärt- och lungsjukas lokalavdelning i Nässjö har haft årsmöte i Allianskyrkans trivselvåning.

Lars-Birger Sund från Centralorganisationen i Jönköping höll ett anförande, där han berörde regeringens åtstrammingspolitik. De som drabbas blir de svaga grupperna, alltså de handikappade och de äldre menade han. Det gäller alltså för handikappade att stå eniga och kämpa tillsammans.

Ett stort problem för föreningen är lungkliniken i Eksjö som patientföreningen med Gun Malmsjö i spetsen kämpat hårt för att få kvar.

Ur styrelsen avgick Sven Johansson, kassör, som hade avböjt omval. Åke Eklöf och Ulla Lindberg nyvaldes på två år och Majken Larsson och Margareta Säaf omvaldes på ett år. Till ledamot i HKR utsågs Gun Malmsjö efter Karin Anderssons avsägelse.

Styrelsens sammansättning blev följande: ordförande Irma Lindén, kassör Åke Eklöf, Ulla Lindberg, Majken Larsson och Margareta Säaf.

Hjärt och lungsjuka hade gränsträff

För nionde året i rad träffades medlemmar i Riksförbundet för hjärt och lungsjuka i Dalarna och Gästrikland till en gränsträff. Denna gång i Gylleskolan. 300 personer hade mött upp.

Förutom god mat bjöds det också på underhållning. För denna svarade Björnborevyn och Olle Näs orkester. Den sistnämnda svarade för främst dansmusiken.

Rättigheter för hjärt- och lungsjuka

Många vet inte om vilka förmåner och rättigheter man har i samhället som hjärt- och lungsjuk. Vi vill att de rättigheter som samhället ger skall nå ut till de hjärt- och lungsjuka och är någon osäker så hjälper vi till.

Detta säger Egon Carlson, ordförande i Hjärt- och lungsjukas lokalförening i Alvesta, vid årsmötet som avhölls i Grönkullaskolans bespisningslokal.

Lokalföreningen är nybildad i Alvesta.

Tidigare har medlemmarna i Alvesta tillhört Älmhult.

— Att vara hjärt- och lungsjuk är att ha ett osynligt handikapp. Men trots detta kan vi ibland vara lika handikappade som de

rullstolsbundna, efter som vi oftast inte orkar uträta något fysiskt hårt arbete, menar Egon.

Med på årsmötet var Knut Ahlqvist, en av pionjärerna i organisationen. Han menar att om det inrättas en eftermedicinsk vårdavdelning på det planerade länssjukhuset i likhet med de försök som gjorts på detta område i Oskarshamn så kan landstinget spara åtskilliga vård dagar för hjärt- och lungsjuka. Till styrelsen valdes Egon Carlson, ordförande Bengt Svensson, kassör och Greta Pettersson sekreterare. Övriga i styrelsen blev Märta Nilsson, Bertil Nilsson, Ella Aronsson och Lizzie Svensson.

Vikö invigde egen lokal

Lokalföreningen Vikö av Hjärt- och Lungsjuka har efter mycket sökande äntligen lyckats att få en egen lokal. På söndagen den 12 april invigde man denna som nu kommer att tjäna föreningen och dess medlemmar i många syften och sammankomster. Bl a kommer man att utöka kursverksamheten, m m. Före invigningen av lokalen som ligger i en äldre fastighet vid Gamla Kyrkogatan 13 i Kristinehamn, blev det allsång till dragspelsmusik av Harry Backman.

Föreningens ordförande Gösta Stake hälsade därefter välkommen och han vände sig till kommunala representanter och den förbundsrepresentant som inbjudits till invigningen.

— Det är ett stort ögonblick, sa Gösta Stake, i vår förening att äntligen lokalfrågan fått sin lösning. Sedan 1953 har föreningen sökt att få en egen lokal och har nu äntligen lyckats. Ett stort tack för välvilligt tillmötesgående och förstående för vår förening vill jag också ge till kommunalrådet Karl Arvid Wall och Byggnadskontorets ingenjör Carl Gustav Alpmir som inte sparat mödor för att hjälpa oss. Till dem som bidragit till upprustningen av lokalen vill jag rikta ett varmt tack. Vi har även fått gåvor som möbler m m av många.

Lokalen har en yta på ca 60 m² och har ett större samlingsrum och ett mindre i anslutning till detta. Ytterligare finns ett mindre rum med intilliggande kapprum och toalett samt ett pentry.

Reparationen av lokalen har skett av medlemmarna själva och man har lagt ned ett omfattande arbete, då den var ganska så nedsliten. Lokalen får disponeras mot att föreningen endast betalar de driftkostnader för el och värme som åtgår per år.

Ägare till fastigheten är Kristinehamns kommun och den torde säkert höra till dom äldre byggnaderna i staden.

Förbundsrepresentant gratulerade

Vid invigningen talade förbundsstyrelseledamoten Bror Ek från Vänersborg. Han gav en orientering om föreningens verksamhetsområde. Bror Ek nämnde också handikappåret och aktiviteterna i Göteborg under maj månad, 6–10. HCK:s handikappforum blir den ojämförligt mäk-

tigaste manifestationen i Sverige i samband med FN:s internationella handikappår.

När det gäller bidrag till olika avdelningar inom föreningen har från Riksförbundet till VIKÖ:s lokal anslagits 5 000 kronor. Bror Ek gratulerade till lokalen och hoppades den skall fylla sitt syfte och ändamål.

Ytterligare 3 000 kr har också anslagits från Centralorganisationen.

Kommunalråd gratulerade

Jag skall inte ge några löften, sa Karl Arvid Wall, men jag hoppas att lokalen kommer att bli till nytta och glädje för föreningen och ber att få gratulera. Instämde gjorde också byggnadsingenjör Carl Gustav Alpmir, byggnadskontorets representant.

Äggsexa och underhållning

Som avslutning på en trivsam invigning bjöd föreningen sina inbjudna och medlemmar på en god äggsexa med underhållning av trubadurerna Tommy Edström och Hans Söderqvist.

Föreningsskylten gjord av Björneborgare

Avslutningsvis får vi inte glömma den vackra skylten vid huvudentrén. Den är bränd på ett furubräd av Björneborgs Pensionärsförenings ordförande Charles Kling och är en verklig prydnad.

Folke Björnberg

Fr v Föreningens ordförande Gösta Stake, byggnadskontorets ing Carl Gustav Alpmir, förbundsstyrelseledamot Bror Ek, Vänersborg och kommunalrådet Karl Arvid Wall utanför huvudentrén.

Välbesökt årsmöte i Dalarna

Vid Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Centralförenings årsmöte i Smedjebackens folkets hus kunde ordföranden Bengt Hedström hälsa 120 medlemmar välkomna. Under ledning av mötesordförande Sven Bergström, Borlänge, behandlades den gångna och kommande versamheten.

Från verksamhetsberättelsen kan nämnas att en ny förening bildats för Mora och Orsa området. Centralföreningen har nu 7 lokalföreningar med sammanlagt 1 355 medlemmar, årets ökning är 275 st. I samarbete med landstinget har en försöksverksamhet för hjärtinfarktpatienter startats. En utvärdering av de 15 cirklarna som håller på att avslutas, skall göras av elever från Fornby folkhögskola i Borlänge.

Efter de val som gjordes har styrelsen följande sammansättning: kvarstående är ordförande Bengt Hedström, Borlänge, sekreterare Gertrud Sundqvist, Falun, Jan Ellving, Borlänge. Omval blev det på kassör Gustav Sandin, Borlänge, Gunnar Svensson och Nils Eriksson båda Ludvika. Fyllandsval gjordes på Gerd Jakobsson, Särna efter Arvid Olsson, Idre. Revisorer: Sven Backström, Falun och Ivar Lindberg,

Konvalescentföreningens årsmöte lockade många

Kristianstadsortens Konvalescentförening för Hjärt- och lungsjuka har hållit årsmöte på Hemgården under mycket stor tillslutning av medlemmar. En del medlemmar från angränsande föreningar Hässleholm, nordvästra Skåne och Österlen hedrade mötet med sin närvaro. Förutom årsmötesförhandlingar ingick information i "Bild och ljud" om handikapp och handikapporganisationernas verksamhet i Skåne. Lasse Olsson från Bjärred under höll med sång till gitarr.

Föreningens ordförande Eric Johansson, Tollarp hälsade välkommen och till att leda dagens förhandlingar valdes centralorganisationens ordförande Elliott Nylander, Hässleholm.

På ett år valdes Annie Reslov-Björck som kassör. Fyra styrelsemedlemmar nyvaldes på två år: Elsa Hultberg, Nils Sjöström, Nils Hedvall, Sven Björck, kvarstående Eric Johansson som ordförande och som sekreterare Margareta Rundberg. Revisorer: omvaldes Carl Thulin och Algot Lindström.

Som avslutning på förhandlingarna framförde ordföranden Eric Johansson ett tack till styrelsekamraterna för gott samarbete och till medlemmarna för att de så helhjärtat ställer upp vid sammankomsterna och olika arrangemang.

Därefter blev det gemensam måltid som följdes av en bildinformation upplagd av ABF:s handikappkommitté med titeln "Bild och ljud". Den som svarade för denna information var Sture Svensson, Simrishamn. Det framkom att Riksorganisationen för Hjärt- och lungsjuka har 25 000 medlemmar i landet med 125 lokalföreningar. I Skåne finns 2 500 medlemmar fördelade på 12 lokalföreningar.

Bilderna beslyste de olika handikapporganisationerna i Sverige.

Som avslutning på ett givande årsmöte underhöll Lasse Olson från Bjärred med sång till gitarr. Ett trevligt och underhållande sångprogram där visor av Evert Taube, Folke Jansson och egna visor ingick. Det var ABF:s kulturförmedling som svarade för detta sångarrangemang.

Hedemora. Val gjordes också på representer till riksföreningen, HCK och ABF.

En motion från föreningen i Falun angående orättvisorna när det gäller utförsäkring behandlades. När en patient vårdats i 365 dagar är han utförsäkrad och får börja betala för vården. För att få en ändring på detta beslutade årsmötet att anta motionen och låta den gå vidare till berörda beslutsfattare.

Innan mötet avslutades informerades det om att landstinget skall arrangera temaveckor för olika handikappgrupper, för RHL blir det V27.

Efter mötet underhöll Erik Kristoffersson och Gunilla Nygren med sketcher ur ett bygdespel om Smedjebacken. Gunnar Andersson bidrog med sång.

Uttalande i Falkenberg

Hallands Hjärt- och Lungsjukas Centralorganisation har hållit årsmöte i Falkenberg. I samband med detta gjordes uttalande om stöd för varbergsföreningens aktion avseende Centraldispensärens bibehållande i Varberg. Årsmötets ombud ansåg att en integrering av dispensären till Varbergs sjukhus blir en klar försäkring för de lungsjuka. Styrelsen fick i uppdrag att aktivt arbeta vidare i frågan.

Mötet öppnades av Jan Fogelström, Halmstad, som hälsade 53 ombud och medlemmar från Halland välkomna. Årsmötesförhandlingarna leddes av Bertil Johansson, Långås. Av verksamhetsberättelsen framgick att organisationen har tre lokalföreningar i Halland med tillsammans ca 300 medlemmar. Organisationen har bl a social verksamhet bestående av konvalescentvård, bidrag till tekniska hjälpmedel, socialvårdskurser, upplysningsverksamhet m m. Till Lungkliniken i Halmstad har prenumererats på dagstidningar och tidskrifter för ca 7 500 kr. Styrelsen och enskilda medlemmar har vid ett flertal tillfällen representerat vid möten och sammankomster med läns- och kommunala handikappråden, HCK, Arbetsvården m fl.

För att finansiera verksamheten bedriver organisationen en julinsamling. Hallands Hjärt- och lungsjukas Centralorganisation har även den sk Ramnåsfonden å 175 000 kr, vilken räntan anslås till förenings- och organisationsändamål. Till ekonomin bidrar även ett rikslotteri. 6 000 lotter har försålts av enbart medlemmar.

Vid årsmötet avgick Göte Svensson, Halmstad, vilken tillhört styrelsen i många år. Han erhöll Riksförbundets för hjärt- och lungsjuka förtjänstmärke och blev därmed även förbundets hedersmedlem.

Efter årsmötet har styrelsen följande sammansättning: Ordf Jan Fogelström, Halmstad, sekr Norma Svensson, Halmstad, kassör Gunnel Karlsson, Halmstad, Alrik Nilsson, Varberg, Arvid Andersson, Varberg, Stig Sigvardsson, Fjärås, Sverker Andersson, Halmstad och Sune Nilsson, Falkenberg.

realstolen

Stolen som är ett helt system där behoven bestämmer utförandet.

mercado rehab

Telefon 08-67 39 39
Sturegat. 64, Box 16348, 103 26 Stockholm
Telex Mercado S 122 45

Föreningen som är en hjärtesak

Välbesökta möten

Hjärt- och Lungsjukas förening- Nordost gjorde en onsdag i mars intåg, med hörslinga och stora förhoppningar om god anslutning i den vackra församlings-salen i Vaxholm. Klockan 19.00 exakt, enligt annons i ortspressen, kunde ordföranden Glenn Svensson hälsa en fulltalig publik välkommen till de dukade borden.

Kvällens värdpar, Monica och Lars Sundberg, stod med den äran för den lekamliga spisen.

Till kaffet blev det underhållning av bröderna Löfdal, som helt överraskande bjöd på ett knippe utsökta melodier för violin och violincell. I sitt hälsningsanförande vände sig ordf särskilt till Docent Leif Erhardt, bitr överläkare vid Danderyds sjukhus hjärtavdelning, som ställt sig till förfogande att tala om hjärtsjukdomar, symtom samt behandling m m.

Hjälp snarast

Doc Erhardt påtalade att den första tiden är den mest kritiska för en person som drabbas av en hjärtinfarkt. Man får därför inte nonchalera sitt tillstånd, utan snarast söka läkarhjälp. Det är oftast personer med förhöjt blodtryck som löper risk att drabbas av hjärtinfarkt. Rökning, övervikt, stress och dålig kondition är också en bidragande faktor.

I förebyggande syfte poängterade doc Erhardt vikten av att hålla kroppen i god trim. Detta är viktigt både i förebyggande syfte och ur rehabiliteringssynpunkt.

Efter ett verkligt uppskattat föredrag i ord och bild, vidtog de ordinarie mötesförhandlingarna.

Kvällen avslutades med ordförandens tack till samtliga medverkande, ett tack i vilket mötesdeltagande instämde med en rungande applåd.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Nordost gör en avsevärd nytta. Dess upptagningsområde är Danderyd, Täby, Valentuna samt Vaxholm/Åkersberga, skriver Norrort.

Lokalföreningen är ansluten till Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka. Den vänder sig till personer som har eller haft något eller några av sjukdomarna tuberkulos (alla former), lungcancer, astma, sili-kos, sarkoidos, kronisk bronkit, bronkieta-sier, cystisk fibros och hjärtsjukdomar berättar föreningens Algoth Agnehag.

Till uppskattade verksamheter hör gymnastik under ledning av legitimerad sjukgymnast, stärkande skogspromenader, bad i upp till 30 grader uppvärmd bassäng samt studie- och kursversamhet. Vi höll på att glömma föreningens bridgekurs.

— Vi håller även på med en studiecirkel om Värmland säger Algoth Agnehag. Den avslutas med en tredagarsresa till landskapet 29—31 maj. Även andra än cirkelledare är välkomna att delta. Närmare upplysning kan erhållas på vår expedition, som hålles öppen Mån- och Torsdagar kl 12.00—15.00 (08-768 75 60).

Hjärt- och lungsjuka ändrade föreningsnamn

Föreningen Värnamoortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka har ändrat sitt långa och krångliga namn till Hjärt- och lungsjukas lokalavdelning i Värnamo. Namnändringen skedde under föreningens årsmöte i Värnamo Folkets hus under söndagen. Medlemmarna har länge ansett att föreningsnamnet är onödigt långt. Dessutom lite missvisande, eftersom det inte är någon konvalescentförening.

Årsmötet blev välbesökt. Ett 90-tal medlemmar infann sig för att delta i förhandlingarna vilka leddes av vice ordförande Åke Larsson.

Styrelsen omvaldes i sin helhet och består av ordförande Eino Perele, vice ordförande Åke Larsson, kassör Anna-Lisa Jardevåg, sekreterare Herman Gustavsson.

Till revisorer utsågs Göta Svensson och Kerstin Keijser.

Av verksamhetsberättelsen framgår att föreningen vid årsskiftet hade 290 medlemmar. Kassan har under året balanserat på 125 297 kr.

Under året ordnades fyra studiecirklar bl a två om Danmark. Medlemmarna har

sålt 7 200 riksförbundslotter. Vidare ordnades en lyckad auktion på skänkta varor. Man passade också på att göra en tredagarsresa till Gotland.

Som en följd av de båda studiecirkelnas om Danmark skall föreningen nu försöka ordna en resa till nämnda land.

Ombud till centralorganisationens stämma blev Sonja Malmström, Åke Larsson, Anna-Lisa Jardevåg och Vera Persson.

Årsmötet beslöt att ordna "Hjärtats dag" i vår och tillsatte därför en kommitté och skall arbeta med detta arrangemang.

Efter förhandlingarna underhöll trubaduren Börje Axelsson, Lagan med visor.

Ordförandeskifte hos hjärt- och lungsjuka

Aneby lokalförening av hjärt- och lungsjuka har haft årsmöte i Fritidsgården. Den härjande influensan gjorde att en stor del av medlemmarna inte kunde komma. Det gällde även kvällens föredragshållare, doktor Lars Mörlid, som kommer en annan gång i stället.

1981 är ju det internationella handikappåret och i och med det finns det många olika evenemang. Ett av dessa är ett handikappforum i Göteborg i början av maj, Handikapp -81. Aneby-föreningen kommer att ordna en resa dit och försöka få med många intresserade. Det blev skifte på ordförandeposten. Roland Wallin avgick och skall nu i stället vara vice ordförande. Ny på posten blir Harry Losenborg. Övriga i styrelsen är Margareta Skoglund sekreterare, Ann-Britt Konradsson kassör och Evert Uddenborg. Revisorer är Karl Johansson och Stina Persson.

Efter förhandlingarna dracks det kaffe och pratades allmänt om föreningens verksamhet kring borden.

Årsmöte i Örebro

Hjärt- och lungsjukas lokalavdelning har hållit årsmöte med Lars Östman som ordförande. Föreningen har nu 346 medlemmar. Styrelsen fick följande utseende: ordf. Birger Öhrman, kassör Aldo Nilsson, sekr. Sven-Eric Klingvall samt Sven Rådberg, Harry Odenhult, Birgitta Andersson och Åke Olsson.

719 medlemmar i Kronoberg

Hjärt- och Lungsjukas förening i Kronobergs län har hållit årsmöte i Parkhallen, Växjö. Föreningen börjar få karaktären av en centralorganisation för hjärt- och lungsjuka i länet sedan alltfler lokalföreningar bildas i de olika kommunerna. Den senaste bildades under föregående år i Alvesta och arbetet med att starta en inom Tingsryds kommun pågår.

Totalt finns det 719 medlemmar anslutna antingen direkt eller genom en lokalförening till länsföreningen och av dessa hade ca 80 mött upp vid årsmötet.

Verksamheten med studier har varit framgångsrik genom att 23 cirklar med mer än 200 deltagare har varit i gång och dessutom har man haft en funktionärskurs med 23 deltagare.

För att informera medlemmarna om hur det ombyggda lasarettet i Växjö kommer att se ut har man haft ett informa-

tionmöte med representanter för de olika politiska partierna och med deltagande av docent Sven Hedlund som medicinsk expert.

För underhållning och rekreation har en utflykt till Skåne med 116 och en teaterresa till Malmö stadsteater med 48 deltagare anordnats.

Vid årsmötet diskuterades det Internationella Handikappåret. Handikapprörelsen har länge och målmedvetet arbetat som intresseorganisationer för de handikappade. Vi är tillfredsställda med att andra och ännu starkare krafter uppmärksammar att det råder ojämlikhet i världen. Att FN proklamerat att man vill göra något åt detta är något som vi gärna anammar och som vi känner glädje för. Vi tycker dessutom att detta är självklara rättigheter.

Det måste till att alla samhällsorgan och alla beslutsfattare och alla enskilda tänker

sig in i vad Handikappårets målsättning innebär. Vi vet också att allt inte kan ske på en gång eller på ett år. 1981 blir därför som vi hoppas inkrösporten till en rad förbättringar som kommer under följande år.

Vi väntar oss att alla inom sin sektor riksdag, regering, länsstyrelse, landsting, kommuner, styrelser och nämnder, arbetsmarknadens parter, politiska organisationer överväger vad det kan medföra av förpliktelser och möjligheter till olika initiativ.

Handikapporganisationerna vill och skall också delta i samhällsarbetet och samhällsbyggandet och erbjuder alla som arbetar med detta hjälp och assistans med den kunskap som våra medlemmar och föreningar besitter på handikappområdet.

Till styrelse för år 1981 omvaldes: Ordförande Erik Andersson, Växjö, kassör Ingrid Jönsson, Växjö, övriga styrelseledamöter Eivor Larsson, Växjö, Inez Åkvist, Älmhult, Stig Karlsson, Växjö, Greta Pettersson, Alvesta och John Engkvist, Växjö.

Hjärt- och lungsjuka

Riksförbundets Hjärt- och lungsjukas centralorganisation i Gävleborg har haft årsmöte i Söderhamns Folkets hus under ordförandeskap av Bernt Persson, Gävle.

Inför 1981 rekommenderas lokalföreningarna gå samman med lokala handikapporganisationerna med olika arrangemang. RHL-CO har icke haft någon egen expeditioslokal förut men har tillsammans med föreningarna för epilepsi- och diabetiker hyrt en lokal på Drottninggatan 24, Gävle.

Ekonomien har omslutit en summa av drygt 15 000 kr och bland inkomsterna märks ett anslag från landstinget på 8 000 kr.

I Ljusdal och Hudiksvall finns ingen RHL-verksamhet, så styrelsen skall under året intressera personer på dessa platser för att bilda RHL-föreningar.

Till styrelse omvaldes: Bernt Persson Gävle ordförande, Nore Forsberg Sandviken kassör, Sara Westlund Hofors sekreterare, nyvald Lisa Lööv Gävle, studieorganisatör, Robert Sandqvist Bollnäs, Olle Andersson Gävle och nyvald Tore Lönngrén Söderhamn.

Revisorer: Lennart Åberg och Arne Persson Sandviken.

Lycksele

HCK har hållit årsmöte på Bäckaborg. Förhandlingarna leddes av Carl Westman.

För närvarande är elva handikapporganisationer med cirka 1 500 medlemmar anslutna till lokala HCK i Lycksele.

Paul Sandström, FBU (föräldraföreningen för utvecklingsstörda barn) omvaldes som ordförande. Styrelsen i övrigt:

Hjärt- och lungsjuka deltar i "öppet hus" i Hässleholm

Årsmöte har hållits med Kristianstads läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka på Stadshotellet i Hässleholm. Det var 23 ombud och sammanlagt 45 deltagare. Gäster från Malmöhus län var familjerna Evert Mathiasson, Landskrona, och Göte Nilsson, Malmö. Från Åsens konvalescenthem deltog föreståndarinnan Sonja Magnusson med make, Åsljunga.

Ordföranden Elliott Nylander höll minnestal över mångåriga styrelseledamoten och socialombudsmanen Knut Björk, Tollarp, som avled i januari. Hjärtats dag planeras i Tomelilla den 15 maj och i Klippan den 17 juni.

Hässleholms kommun anordnar "öppet hus" i Stadshuset och på alla institutioner inom inom äldreomsorg och barnomsorg. Hässleholmsortens förening för hjärt- och lungsjuka deltog med information om sin verksamhet.

Föreningen planerar en tiodagars bussresa till Österrike i slutet av juni. En sexdagars resa till Dalarna förbereds också.

Studieverksamheten har varit god i studiecirklar och även i internatkurser.

Till styrelseordförande för två år omvaldes Elliott Nylander, Hässleholm, och övriga i styrelsen är John Lundquist, Hässleholm, Eric Johansson, Tollarp, Sture Svensson, Simrishamn, Börje Johansson,

Simrishamn, med Alva Gramh och Ivar Gramh, Hässleholm, Nils Sjöström, Kristianstad, Nils Hansson och Erik Johansson, Simrishamn, som suppleanter.

Till Åsens konvalescenthems styrelse utsågs Elliott Nylander, Hässleholm, med Eric Johansson, Tollarp, som suppleant. Som representant i HCK i länet utsågs Sture Svensson och i HCK:s representantskap John Lundquist. Till Länet Handikappråd utsågs Birger Brinkåker. Kvarstående i centralorganisationens styrelse är Sigvard Thomasson och Birger Brinkåker, Klippan, samt Annie Reslow-Björck, Tollarp. I Åsens styrelse kvarstår Inga Falck-Thor, Hässleholm, och Birger Brinkåker, Klippan.

Centralorganisationens räkenskaper för 1980 omsluter 79 000 kronor och Stiftelsen Åsens konvalescenthems räkenskaper 1,1 miljoner kronor.

Barbro Holmström, RMR (Reumatikerföreningen), Einar Johansson, RHL (Hjärt- och lungsjukas förening) Eva Berg, SRF (Synskadades Riksförbund), Gerda Nyberg, SDR (Sveriges dövas Riksförbund), Ivar Lindberg, PSO (Svenska Psoriasisförbundet) Arne Dahl, Hörselfrämjandet, Susanne Blomdahl-Forsgren, RMA (Lycksele Astma- och Allergiförening) och Bertil Renhman, Svenska Diabetesförbundet.

Pristagare

Bildkriss nr 3

- 1:a pris 50 kr Märta Stenberg, Håkansövägen 4, 940 25 Norrfjärden
- 2:a pris 25 kr Siv Brakander, Centralgatan 17, I B, 913 00 Holmsund
- 3:e pris 15 kr Arne Wadström, Trollelligatan 35, 603 55 Norrköping

Reslusten redovisad

Hjärt- och Lungsjukas Förening i Älmhult har haft årsmöte i lokalen på Gärdesgatan. Ordförande Birger Åqvist kunde välkomna ett 60-tal medlemmar.

Verksamhetsberättelsen utvisar att intresset för studier är stort inom föreningen, inte mindre än tolv avslutade cirklar under våren och 15 stycken påbörjade under hösten redovisades.

God har också reslusten varit; fyra stycken resor anordnades och utöver dessa deltog 30 medlemmar i en Hollandsresa, anordnad av Osby Turist. 34 medlemmar var med på resa till Öland och vidare besöktes Korpamoen i Långasjö av 47 medlemmar.

Medlemsantalet i föreningen var vid årsskiftet 199 stycken.

Birger Åqvist omvaldes till föreningens ordförande, vidare omvaldes i styrelsen Inez Åqvist och nyvaldes Brita Petersson och Erik Persson. Vidare ingår Eric Johansson och Märta Johansson.

Revisorer: Helge Arvén och Erik Gustavsson, den sistnämnde nyvald. Ombud till ABF Greta Gustafsson, Märta Johansson, Sigfrid Green, till Teaterföreningen Birger Åqvist, HCK:s representantskap Inez Åqvist.

Det valdes också fest-, rese- och programkommittéer m m. Avgående funktionärer avtackades.

Styrelsen fick i uppdrag av mötet att utreda frågan om kontaktombud inom olika områden av kommunen. Efter förhandlingarna följde samkväm med förplånad och med bildvisning av Birger Åqvist och Martha Green på temat sommarens resor.

Ny ordförande

Kyrkväktare Lars Knutsson, Jonstorp, är ny ordförande i Hjärt- och lungsjukas förening. Han efterträder Agne Rosenberg, Höganäs, som avsåg sig omval när föreningen hade sitt årsmöte häromdagen i Gamla stadshuset.

Årsmötet beslöt att överlämna frågan om ersättare för Agne Rosenberg till styrelsen, i vilken man nyvalt som ledamöter Lars Knutsson och Majken Larsson.

När styrelsen sedan sammanträdde utsåg man enhälligt Lars Knutsson till föreningens nya ordförande.

Vice ordförande i styrelsen är Torsten Boo, sekreterare Signe Hansson, v. sekreterare Arne Johansson, kassör Enock Paulsson samt ledamot Bengt Bodelsson. Till suppleanter i styrelsen utsågs årsmötet Gustav Jönsson, Rut Svensson och Svea Erlandsson. Studieorganisatör blev Torsten Boo, Bengt Bodelsson och Arne Johansson.

Efter förhandlingarna och kaffesamkväm var en kort information om magnetterapi.

MÖJLIGHETERNA . . . Forts fr sid 9

annat skäl att just ta fram dessa tumörformer för närmare studium är deras relativt enhetliga sjukhistoria och symtomatologi.

En annan tumör som ur denna synpunkt kunde studeras är den kvinnliga genitalcancer, men den förekom enbart i ett fall under denna tidsperiod. Detta är en anmärkningsvärt låg siffra och mindre än den förväntade. Däremot är övriga tumörformer svårare att studera på grund av den mera diffusa symtomatologi.

Slutsats

Som helhet blir vårt intryck att det är i ett relativt litet antal fall i den undersökta gruppen dödsfall som någon förebyggande åtgärd kunnat komma i fråga. Detta gäller om man ser på den enskilde individen. Däremot kan naturligtvis samhällspreventiva åtgärder förväntas ha effekt på sikt beträffande koronarsjukdom och lungcancer, exempelvis genom blodtrycksbehandling och antirökpropaganda. När det gäller gruppen "våldsamt död" frapperas man av alkoholens stora betydelse. Det blir allt tydligare att alkoholen är en verkligt stor angelägenhet i det preventiva arbetet att förhindra för tidig död.

Hjärt- och lungsjuka Arvikas största handikappförening

Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Arvika har hållit årsmöte på Esplanadhemmets aula i Arvika. Föreningen har 332 medlemmar och är därmed den största handikapporganisationen i Arvika. Föreningens studieverksamhet har varit livlig och ett stort antal cirklar varit igång. Medlemmarna har likaså deltagit i veckoslutskurser och även veckokurser som anordnats i Riksförbundets, ABF:s och HCK:s regi. Socialombudet i föreningen har under året kunnat hjälpa medlemmar med ärenden som varit av kurativ natur. Föreningens sjukbesökare har likaså haft många kontakter med sjuka medlemmar. Handikappåret 1981 är färdigplanerad, och många olika aktiviteter kommer att arrangeras. Årsmötet tog upp frågan om den indragning som kommer att genomföras på sjukhuset i Arvika och som man menar kommer att drabba de hjärtsjuka. Många av årsmötesdeltagarna såg med oro på denna utveckling vid sjukhuset och ansåg att någon indragning inte får ske. Efter diskussion beslutade årsmötet att anta ett uttalande, för att på det viset skarpt protestera mot indragningen vid sjukhuset. Föreningens styrelse fick följande sammansättning: Ordf, Sonja Johansson, sekr, Helge Nilsson, kassör Bengt Eriksson och övriga ledamöter Holger Brander och Linnéa Granback.

Välkommen Yvonne!

Gunlög Marnell, Föräldraföreningens konsulent, är barnledig året ut. Vikarie för Gunlög är Yvonne Lagerman, som härmed hälsas välkommen. Yvonne är socionom och har tidigare arbetat som konsult på ett ungdomshem för psykiskt störda ungdomar. Hon träffas på kansliet alla förmiddagar måndag t o m torsdag.

Centralorganisation bildad i Älvsborgs län

När Herbert Ahlkvist hälsade interimsstyrelse och ombud välkomna till Borås, så han bland annat att nu utplånar vi en vit fläck på förbundets föreningskarta i och med att vi i dag bildar Älvsborgs läns centralorganisation. Herbert tyckte att ett viktigt steg tagits i syfte att få en väl fungerande verksamhet i länet. Och även bättre möjligheter att bygga ut den med nya föreningar och sektioner.

Bror Ek berörde i ett anförande förbundets historia och informerade om aktuella förbundsfrågor samt om förbundsverksamhetens syfte och mål.

Olof Bergström, Trollhättan, utsågs att leda förhandlingarna som fick karaktären av årsmöte. Interimsstyrelsens åtgärder och kassarapport godkändes.

Till ordförande valdes Sven Leijbertz, Borås, till kassör Algot Johansson, Borås, till sekreterare Grace Borgström, Björkertorp, till övriga ledamöter Elis Ryd, Kinna, Bror Ek, Vänersborg, Anne-Marie Lie, Trollhättan och Olof Bergström, Trollhättan. Anne-Marie Lie valdes till studieorganisatör. Normalstadgar för Centralorganisationer antogs. Centralorganisationen har vid starten tre lokalföreningar med sammanlagt 270 medlemmar.

Problem och framtidsutsikter för både CO och lokalföreningar diskuterades ingående. För att förbättra ekonomin beslöt att söka anslag och anordna lotterier och genom kamratfester och eventuellt uppsökande verksamhet aktivera medlemmarna och genom utåtriktade aktiviteter rekrytera nya medlemmar.

Toppvinst i Hjärtlotteriet 1981

SAAB 900 GL 3 d M 4 1981 års modell

Dessutom

Presentkort Domus/ICA

Luxor stereo

Kristallkronor

Luxor radioapparater

Bordslampor i trä

Linnevaror, hushållsartiklar m m, m m

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

Försäljningstid
1 april—30 september 1981

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

10.105 värdefulla vinster

De hjärt- och lungsjukas Rikslotteri 1981 — Hjärtlotteriet

Härmed beställes

..... st lotter à 5:— att sändas mot postförskott +
porto eller

..... st lotter à 5:— att sändas varje månad fr o m
maj t o m sept. 1981 mot postförskott + porto.
Dragningslista medföljer gratis.

Namn .....

Adress .....

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv.

Status 5/81

Frankeras
med
brevporto

Hjärtlotteriet

Box 3196

10363 Stockholm

LOTTPRIS 5 KRONOR
REKVIRERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 562.500:—**

Vid rekvisition av minst 5 lotter i sam-
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem ökar
familjens vinstchans!